

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านปางโก หมู่ที่ 8 ตำบลคอนเมือง
อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545
ISBN

บทคัดย่อ

นพิตร์ เสาวลักษณ์คุปต์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านปางโก หมู่ที่ 8 ตำบลคอนเมือง
อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยชัย วนภู,75หน้า

ISBN

ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้มีวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายเพื่อทราบศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุน โดยมีขอบเขตการวิจัยเฉพาะกรณีหมู่บ้านเดียวเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบรายงานต่างๆ (บร.) แบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม ลักษณะการวิจัยเป็นเชิงพรรณนาการตัดสินใจของตัวบ่งชี้ไม่กระทำไว้ล่วงหน้าแต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนแล้วจึงค่อยพิจารณาตัวบ่งชี้เหล่านั้น และตัดสินใจตามเกณฑ์ การประเมินครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล คือ การประเมินสถานะแวดล้อม, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการและผลผลิต โดยรูปแบบของการประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นรายงานตามสภาพจริง

ผลการประเมิน พบว่า กองทุนหมู่บ้านปางโก มีทั้งจุดดีและจุดด้อยอยู่ในระบบการจัดการและการบริหารกองทุนมีทั้งปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ กองทุนนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. การเกิดกองทุน
2. การบริหารกองทุน
3. มีการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม
4. มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
5. มีศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้านอยู่ในระดับดี

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา นพิตร์ เสาวลักษณ์คุปต์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา 1a 2

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยชัย วนง)

กรรมการสอบ
(ดร. มารินา เกตุทัต - คาร์นิต)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ทองพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน ๒๕๖๕ พ.ศ.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและการดำเนินงานวิจัย อาทิ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โชตชัย วณภู อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ให้คำปรึกษาทางวิชาการ

- คุณนิพนธ์ มีมขุนทด ประธานกองทุนหมู่บ้านปางโก ที่ให้การอนุเคราะห์ด้านข้อมูลต่าง ๆ เช่น กฎระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ความเคลื่อนไหวของเงินกองทุน เป็นต้น

- พัฒนาชุมชนอำเภอ และห้องสมุดการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสีคิ้ว

- ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ผู้นำชุมชน รวมไปถึงสมาชิกในชุมชนทุก ๆ ท่านที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก ทั้งความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่านที่ให้การอบรมและส่งเสริมการศึกษาก่อนอย่างคิดลอคมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิตมาขึ้นตรงจุดนี้ด้วยความภาคภูมิใจ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหิธร เสาวลักษณ์คุปต์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
หน้าอุนุมติ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	8
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	15
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพม์โมเดล	17
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	18

	หน้า
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	22
1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	22
2. ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	24
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	25
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	26
5. ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา	29
6. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร	30
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	43
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	44
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	53
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	56
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	58
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	58
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	63
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	63
2. วิธีการดำเนินการ	63
3. ผลการดำเนินการ	64
4. อภิปรายผล	64
5. ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	70

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาภาวะความยากจนอันเนื่องมาจากการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล ซึ่งมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเองอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงิน 1 ล้านบาทเข้าสู่หมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดกระบวนการการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน กำลังขับเคลื่อนไปข้างหน้าโดยความร่วมมือร่วมใจทั้งภาครัฐเอกชนและประชาชน

เพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใดจึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาลักษณะประกาศนียบัตรบัณฑิตที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ โดยการรวบรวมข้อมูลและเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ “ สารนิพนธ์ ” เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่นอีกทั้งเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ผู้ซึ่งอาจจะเป็นบุคลากรที่สำคัญในชุมชนนั้น ๆ ในภายภาคหน้าอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับการจัดสรร โอนเงินแล้วมีการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบว่าท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มจากเวทีประชาคมเพื่อแก้ปัญหาของตนเองมีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้มากน้อยเพียงใด
3. เพื่อทราบว่าท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารกองทุนสำเร็จมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อทราบบริบทของชุมชนโดยภาพรวม
5. เพื่อทราบ ศักยภาพ ความเข้มแข็งของชุมชนในด้านต่าง ๆ
6. เพื่อทราบว่า ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง
7. เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
8. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้านระดับตำบลจนถึงระดับประเทศ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี ได้แก่วิธีแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นทฤษฎีเชิงระบบที่เรียกว่า “ ซิพฟ์ โมเดล ” (CIPP Model) ซึ่งผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้เป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยอักษรแต่ละตัวมีความหมายดังต่อไปนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ ซิพฟ์ โมเดล ” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)		กระบวนการ (P)		ปัจจัยนำเข้า (I)
จำนวนผู้ได้กู้	= O ←	P = การคัดเลือกผู้กู้	←	I = นโยบายของรัฐบาล
ยอเงินให้กู้	= O ←	P = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	←	I = เงิน 1 ล้านบาท
กองทุนสะสม	= O ←	P = การรับชำระหนี้	←	I = คณะกรรมการหมู่บ้าน
ชื่อเสียงของชุมชน	= O ←	P = การช่วยเหลือขาด	←	I = เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
อื่น ๆ เช่น นักศึกษา	= O ←	P = กิจกรรมอื่น ๆ เช่น	←	I = ผู้สมัครขอกู้
ผ่านงาน		บทบาทของนักศึกษา	←	I = อื่น ๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิต และทุนสะสมของหมู่บ้าน

อาจถือเป็นระบบหน่วยระบบ AA: ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย (B 1 .. Bn)

ปัจจัยนำเข้า (I)		กระบวนการ (P)		ผลผลิต (O)
เงินที่กู้มาได้	= I →	P = การทำกิจการถูกวิธี	→	O = รายได้เป็นเงิน
เงินอื่น ๆ	= I →	P = การหาตลาดที่ดี	→	O = ผลเป็นตัวของ
สถานที่ + วัตถุดิบ	= I →	P = การหาวัตถุดิบที่ดี	→	O = ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี
เทคนิควิธีทำงาน	= I →	P = การทำบัญชี	→	O = ผลเป็นความพอใจ
กำลังทำงาน	= I →	P = การวิเคราะห์ประเมิน	→	O = อื่น ๆ เช่น นักศึกษา
อื่น ๆ เช่น นักศึกษา	= I →	P = กิจกรรมอื่น ๆ เช่น	→	ได้เรียนรู้ธุรกิจ
ผ่านงาน				

อาจจะถือว่าเป็น หน่วยระบบ BB : ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท (C)

จากแผนภูมินี้ แสดงโดยภาพรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ จึงประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการได้แก่ P และมีผลผลิตได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคนมีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละรายมี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุน A เป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่างตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ก็ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับทุนดังกล่าวเป็นบริบททั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ

4. วิธีดำเนินการ

ในการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้ขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจถึงเป้าหมายวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาบริบทของหมู่บ้านโดยละเอียดพร้อมกับบันทึกข้อมูลไว้
3. ศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่
4. ใช้ทฤษฎีชีพชีพอเนลวิเคราะห้กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะ

ทำการเก็บข้อมูล

5. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ
6. ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียน
7. ลงมือเขียนตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาประเมินโครงการจะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบบริบทของชุมชนท้องถิ่นโดยละเอียด
3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. ได้ค้นคว้าวัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านและศักยภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
5. ผู้ศึกษาที่เขียนสารนิพนธ์ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็น

วิทยาศาสตร์อื่นจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สารนิพนธ์ในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้เขียนได้ประมวลจากแนวความคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้มีความถูกต้อง และมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ เนื้อหาสาระและประเด็นที่จะกล่าวต่อไปนี้มีอยู่ ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาลถือเป็นนโยบายเร่งด่วนและสำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาทพร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

4) การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนเป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการทำโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และผลกระทบมีอะไรบ้าง เป็นการประเมินคุณค่าของโครงการโดยรวม

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบไปด้วยข้อที่ 6-12 ในแต่ละข้อพอสรุปเรื่องได้ดังนี้

ข้อที่ 6 ว่าด้วยเรื่อง “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วย ผู้ที่เป็นประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย ตามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อที่ 7 ว่าด้วยเรื่องการดำรงตำแหน่งของกรรมการ ซึ่งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ สองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีครบวาระหรือแต่งตั้งเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ก็ให้อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ข้อที่ 8 ว่าด้วยเรื่องการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อที่ 9 ว่าด้วยการประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อที่ 10 ว่าด้วยเรื่อง “อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ” เช่นการกำหนดนโยบาย กำหนดแผน จัดทำร่างกฎหมาย การออกระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ การแต่งตั้ง คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบ คำสั่ง การปฏิบัติงาน การรายงานผลการดำเนินงาน เป็นต้น

ข้อที่ 11 ว่าด้วยเรื่อง “การประชุมของคณะอนุกรรมการ” ให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อที่ 12 ว่าด้วยเรื่อง “เบี้ยประชุม ค่าตอบแทน” ให้เป็นตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบไปด้วยข้อที่ 13 และ 14 ในแต่ละข้อพอสรุปได้ดังนี้

ข้อที่ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
 - 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
 - 3) เป็นที่ปรึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
 - 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหาร
- อาวุธ
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ
 - 6) สนับสนุนและจัดให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
 - 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับแผนการบริหารงาน
 - 8) ให้การสนับสนุน และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ ดำเนินงานกองทุน
 - 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการบริหารกองทุน
 - 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
 - 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือก คณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จัดประชุมประชากรหมู่บ้าน

2. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

3. การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน และชุมชนเมือง จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

1) เป็นผู้มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี

2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่มีประวัติเสีย ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษที่ได้กระทำโดยประมาท

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เพราะทุจริต หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง แก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของ

หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง และความพร้อมดังกล่าวเรียกสั้น ๆ ว่า “4 ค” คือ เตรียมความพร้อม 4 อย่างได้แก่

1. การเตรียมข้อมูลและแผนชุมชน เพื่อให้รู้สถานภาพ สถานการณ์ ข้อมูลรายรับรายจ่าย เศรษฐกิจของหมู่บ้านหรือชุมชน และเพื่อให้รู้ศักยภาพของหมู่บ้านรู้ปัญหาของตัวเอง ซึ่งจะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาต่อไป

2. การเตรียมระเบียบบริหารกองทุนหมู่บ้าน มีการเตรียมระเบียบเพื่อความสะดวกคล่องตัวกับชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของคนที่อยู่อาศัย อยู่ในหมู่บ้าน ชุมชนทำให้กองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนที่ทุกคนในหมู่บ้านและชุมชน สามารถเข้าถึงได้และได้รับประโยชน์อย่างถ้วนหน้า

3. การเตรียมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ระดับหมู่บ้าน เพื่อให้ได้คณะกรรมการกองทุนที่ทุกคนในหมู่บ้านยอมรับ และเป็นคณะกรรมการที่เข้าใจในปรัชญากองทุนหมู่บ้าน

4. การเตรียมสมาชิกหมู่บ้าน เพื่อให้คนในหมู่บ้านและชุมชนเข้าใจบทบาทของการใช้ “กองทุนหมู่บ้าน” เป็น “เครื่องมือ” ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต” และเพื่อให้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ของตนในการทำให้ “กองทุนหมู่บ้าน” บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านปางโกมีดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านปางโก”

ข้อ 2 ที่ตั้งกองทุนเลขที่ หมู่ที่ 8 ต. คอนเมือง อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา รหัสไปรษณีย์

30140 โทรศัพท์ 044-239066

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก

1.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับ

ฝาก

1.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

1.4 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม

ข้อ 5 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

5.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

5.2 เงินกู้ยืม

5.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน

5.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

5.5 เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก

5.6 เงินค่าหุ้น

5.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

5.8 เงินทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก

6.1 เป็นผู้พำนัก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

6.2 เป็นผู้มิมีนิสัยคิงาม มีความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

6.3 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน

6.4 เป็นผู้ทีคณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

6.5 อดทนเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

6.6 มีเงินฝากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

6.7 ประพฤติตนดี ไม่เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ข้อ 7 การเข้าเป็นสมาชิก

7.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน

7.2 ผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงค์หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ปีละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

7.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่า จะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

7.4 เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายในสามวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 8 สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

8.1 ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

8.2 ตาย

8.3 วิเคราะห์ จิตพื้นเพหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

8.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ ร่วม

ประชุม

8.5 จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนประปักษ์หรือไม่ให้ความ ร่วม
มือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

8.6 จงใจบิดเบือนความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมาชิก

8.7 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

8.8 มีลักษณะและหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

ข้อ 9 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุนใดกองทุนหนึ่งในหมู่บ้านปาง
โก หมู่ 8 ต. คอนเมือง จ. นครราชสีมา ทั้งในฐานะผู้กู้หรือค้ำประกัน อาจขอลาจากสมาชิกได้
โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาอนุมัติและให้ขาดจาก
สมาชิกภาพในวันที่ คณะกรรมการกองทุนอนุญาต

ข้อ 10 การติดต่อค่าธรรมเนียมแรกเข้า จากมติที่ประชุมใหญ่ โดยชุมชนในหมู่บ้านเป็นผู้
กำหนดมีเจ้าหน้าที่จากสถาบันส่งเสริมสังคมไทยเป็นประธานในการประชุม เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน
2544 ตามวาระประชุมมีดังนี้

1. เลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 15 คน
2. ค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นราย ๆ ละ 20 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้
พิจารณาตามข้อ 7 และต้องชำระเงินภายในหนึ่งวัน
3. หุ้นสมทบรายปีหุ้นละ 20 บาท โดยถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน
หนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
4. สมาชิกที่จะขอกู้ ต้องไปเปิดบัญชีกับธนาคาร ธ.ก.ส. หรือธนาคาร ออมสิน
5. ดอกเบี้ยเงินกู้ตามมติของชุมชนบ้านปางโก คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน
ดอกเบี้ยที่ได้จะแบ่งเป็น

5.1 สมทบกองทุน 20%

5.2 ค่าบริหารจัดการ 20%

5.3 ค่าสาธารณะประโยชน์หมู่บ้าน 10%

5.4 ปันผลให้กับสมาชิก 50%

ข้อ 11 การกู้ยืม

- 11.1 ต้องชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคืนไม่เกินหนึ่งปี
- 11.2 ถ้ายังไม่ชำระตามกำหนดจะให้ระยะเวลาผ่อนผันไม่เกิน 1 เดือน และจะ
ถูกปรับร้อยละ 0.5 บาทต่อวัน

ข้อ 12 การค้ำประกัน

- 12.1 ต้องมีหลักทรัพย์และที่ดินประกัน เช่น บ้านพร้อมที่ดิน
- 12.2 ต้องถือหุ้น กองทุนหมู่บ้าน อย่างน้อยหนึ่งหุ้น
- 12.3 ต้องเป็นสมาชิก กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ของหมู่บ้านอย่างน้อย 1 เดือนและ
ถืออย่างน้อย 1 หุ้น
- 12.4 สมาชิก 2 คน ค้ำประกัน 3 คนทั้งคนขอกู้

ข้อ 13 ใบรับรองการกู้ยืม

- 13.1 ต้องมีหนังสือรับรองจากคณะกรรมการฝ่ายการเงิน การบัญชีของกลุ่มสัจจะ
ออมทรัพย์ กองทุนหมุนเวียน รับรองว่าสมาชิกที่จะขอกู้ไม่มีภาระผูกพัน
หรือติดค้างหนี้สินจากกองทุนใดกองทุนหนึ่ง
- 13.2 สมาชิกในหนึ่งครัวเรือนจะขอกู้ได้ไม่เกิน 1 คน และกู้ได้ไม่เกิน 20,000
บาท
- 13.3 คณะกรรมการ 2 คนต่อผู้กู้ 1 คน ในการทำสัญญากู้เงิน
- 13.4 ให้คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาเงินกู้ อนุมัติทุกคน ถึงผู้กู้ได้
- 13.5 หากสมาชิกคนใดทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับ ในการกู้ยืมเงินกองทุน คณะ
กรรมการจะรับเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยทันที และคาดโทษ 2 ปี ไม่ให้เป็น
สมาชิกกองทุนเงิน 1 ล้านบาท
- 13.6 สมาชิกจะถอนหุ้นได้เมื่อครบกำหนดชำระ 1 ปี

ข้อ 14 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 14.1 บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
- 14.2 ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน
- 14.3 รับสมาชิกจัดทำทะเบียนสมาชิก
- 14.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่กรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

หมายเหตุ.....คุณสมบัติและวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนให้ถือตามระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรี ส่วนกฎระเบียบทุกข้อ ได้ผ่านมติที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านปางโก เมื่อ
วันที่ 20 มิถุนายน 2544

ให้ไว้ ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2544

นายนิพนธ์ มีมขุนทด

ประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางโก

กฎระเบียบกองทุนเงินฉุกเฉิน คณะกรรมการได้ร่างขึ้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2545 มีดัง
ต่อไปนี้

- ข้อ 1 กองทุนฉุกเฉินที่แบ่งจากกองทุน 1 ล้านบาทมีจำนวนเงินเป็นกองทุน 30,000 บาท
- ข้อ 2 วงเงินอนุมัติให้สมาชิกกู้ได้สูงสุด 5,000 บาท ค่าสุด 2,000บาท
- ข้อ 3 ระยะเวลาตั้งคืน 60 วัน ถ้าเลยกำหนดต้องถูกปรับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ของ
จำนวนเงินกู้ (มีกรณียกเว้นดอกเบี้ย แต่ต้องอยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการ)
- ข้อ 4 เงินกู้ฉุกเฉินไม่มีดอกเบี้ย แต่สมาชิกผู้กู้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกู้
- ข้อ 5 คณะกรรมการผู้รับผิดชอบการเบิกจ่ายเงินฉุกเฉิน มีดังนี้
 1. นายวินัย เพียรทำดี
 2. นายนิรันดร์ ไช้จันทิก
 3. นายมานพ เพียรชัย

ส่วนแนวทางปฏิบัติอื่น ๆ ให้ยึดหลักระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 เรื่องการกู้เงินฉุกเฉิน ซึ่งผู้เขียนจะขอลำรายละเอียดในหัว
ข้อที่ 9 เรื่อง เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

ข้อ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการ
กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการ
กู้ยืมเงิน อย่างชัดเจน และยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการให้คณะกรรมการกองทุน
พิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
2. คณะกรรมการมีอำนาจอนุมัติเงินกู้อย่างไม่เกิน 20,000บาท

- ในกรณีที่สมาชิกประสงค์ขอกู้เกิน 20,000 บาทคณะกรรมการควรเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวน 50,000 บาท
- การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อย 2 คน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

ธนาคารจะเป็นผู้โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

5. ให้สมาชิกเป็นผู้กำหนดค้ำประกันดอกเบี้ยอย่างเปิดเผย

6. การชำระคืนให้คณะกรรมการเป็นผู้พิจารณา ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยให้ชำระคืนในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืน ผู้กู้จะต้องนำไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการทำบัญชี หรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้ขอกู้ผิดสัญญาไม่ชำระหนี้คืนให้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่กองทุนกำหนดไว้ตามจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดดอกเบี้ยให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่หนึ่ง ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือนำเงินไปใช่นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนได้โดยทันที

ในกรณีที่สอง ให้สมาชิกรายนั้นพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกรายนั้นพ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้าน.....บ้านปางโก ต. คอนเมือง อ. สีคิ้ว มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1. จัดทำคำขอกู้เงินให้คณะกรรมการพิจารณาตามหลักเกณฑ์
2. อนุมัติรายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาท
3. สมาชิกที่ต้องการมากกว่า 20,000 บาท คณะกรรมการจะขอเรียกประชุมสมาชิกเพื่อช่วยพิจารณาชี้ขาดต่อไป
4. สมาชิกที่ผ่านการอนุมัติแล้ว คณะกรรมการจะแจ้งให้ทราบทันทีพร้อมกับให้ผู้กู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีให้คณะกรรมการทราบโดยเร็ว
5. ให้ใช้บุคคลหรือหลักทรัพย์ค้ำประกันได้
6. ดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท/ปี กำหนดชำระคืนภายใน 1 ปี ผู้ไม่ส่งตามกำหนดจะถูกปรับร้อยละ 0.5 บาท/วัน

เกณฑ์การพิจารณาให้เงินกู้มีดังนี้

1. พิจารณาประวัติ
2. พิจารณาจากจุดประสงค์หรือโครงการที่เสนอ
3. พิจารณาจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน
4. มีความตั้งใจ พากเพียร ขยันทำมาหากิน
5. ไม่เล่นการพนัน ไม่ติดยาเสพติด

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

สตฟเฟิลบีม (Stufflebeam) กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

และสตฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล (CIPP Model)

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (context evaluation ; C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation; I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation ; P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (product evaluation ; P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปฟ์โมเดลดังกล่าวมา

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่ควบคู่ไปกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักเรียนให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งหลักสูตรนี้มุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพมีความรู้ความสามารถในการวางแผนจัดการโครงการและและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสม และอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการ และใช้ประโยชน์จากการประเมินผลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการปลูกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการการออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ โดยหลักสูตรมุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ใช้ชุมชนเป็นห้องเรียน

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการ โดยประยุกต์ความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์
2. มีความรู้ความสามารถในการวิจัยประเมินผลโครงการ
3. มีจิตสำนึกที่จะร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นหรือองค์กรให้มีความเข้มแข็ง

9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. แนวทางปฏิบัติตามหนังสือที่ นร 0101 (กทบ./ว 133 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2544)

1.1 การส่งจ่ายเงินกู้ (รายบุคคลและรายกลุ่ม)

(ก.) กรอกรายละเอียดและรายชื่อในหนังสือส่งจ่ายเงินกู้และนำฝากเงินเข้า

บัญชีผู้กู้กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง จำนวน 2 ฉบับ (เอกสารแนบ 1)

(ข.) กรอกรายละเอียดและลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มบัญชีรายชื่อสมาชิกจำนวน

2 ฉบับ

(ค.) นำหนังสือส่งจ่ายเงินกู้และแบบฟอร์มบัญชีรายชื่อสมาชิกพร้อมสมุดบัญชี

และใบถอนเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมืองยื่นต่อธนาคารเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

(ง.) รับคืนสำเนาหนังสือส่งจ่ายเงินกู้และบัญชีรายชื่อสมาชิกจากธนาคารเพื่อเก็บ

ไว้เป็นหลักฐานในการลงบัญชี

2. แนวทางปฏิบัติภายใต้ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (

ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545

2.1 การกู้เงินฉุกเฉิน

2.1.1 การกู้เงินฉุกเฉินคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(ก.) เรียกประชุมสมาชิกเพื่อเปิดเวทีประชาคมเพื่อขอร่างข้อบังคับหรือระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับเงินฉุกเฉิน โดยต้องมีผู้มาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดและให้มีผู้แทนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอมาเป็นผู้สังเกตการณ์ด้วย

(ข.) ข้อบังคับของแต่ละกองทุนให้เป็นไปตามมติหรือข้อตกลงของที่ประชุมแต่อย่างไรก็ตามควรมีการกำหนดหรือระบุรายละเอียดที่สำคัญ ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

- วัตถุประสงค์การกู้เงินฉุกเฉิน
- วงเงินอนุมัติ
- ผลตอบแทน
- ระยะเวลาผ่อนชำระคืน
- ผู้มีอำนาจอนุมัติเบิกจ่าย
- ผู้มีอำนาจเก็บรักษาเงิน
- ฯลฯ

2.1.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมืองสามารถให้ยืมให้กู้เงินฉุกเฉินโดยการโอนเข้าบัญชีของผู้กู้ตามขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติที่ใช้อยู่ตามปกติ หรือ การเบิกจ่ายเป็นเงินสด

2.1.3 การเบิกจ่ายเงินสดต้องปฏิบัติดังนี้

(ก.) การเบิกจ่ายต้องเป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

(ข.) ผู้มีอำนาจถอนเงินหรือผู้มีอำนาจเบิกจ่ายต้องกรอรายละเอียดและลงลายมือชื่อในหนังสือสั่งจ่ายเงินฉุกเฉิน (เอกสารแนบ 2) จำนวน 2 ฉบับ พร้อมทั้งให้ผู้แทนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ลงนามรับรอง

(ค.) นำหนังสือสั่งจ่ายเงินฉุกเฉินพร้อมสมุดบัญชีและใบถอนเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมืองยื่นต่อธนาคารเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

(ง.) รับคืนสำเนาหนังสือสั่งจ่ายเงินฉุกเฉินจากธนาคารเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการลงบัญชี

2.2 การเบิกจ่าย (ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน) จากดอกเบี้ยหรือเงินตอบแทนจากผลกำไร

2.2.1 ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและการบัญชีเป็นผู้ตรวจสอบเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบงบดุลและงบกำไรขาดทุนหรือผลการดำเนินงานของกองทุน

2.2.2 ให้กองทุนจัดทำงบดุลและงบกำไรขาดทุนเพื่อจะได้รับการทราบบลประกอบของกองทุนโดยรวม

2.2.3 กองทุนสามารถเบิกเงินจากรายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากดอกเบี้ยหรือเงินตอบแทนจากผลกำไรมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการได้ตามความจำเป็นแต่ยอดรวมของการเบิกจ่ายต้องไม่เกินรายได้จากดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนจากผลกำไรที่ได้รับ

2.2.4 ในการเบิกจ่ายกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมืองต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

นี้

(ก.) ประชุมประชาคมโดยมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของสมาชิกทั้งหมดเพื่อขอความเห็นชอบการจัดทำบุคคลและงบกำไรขาดทุนและยอดเงินที่จะขอเบิกจ่าย

(ข.) ผู้มีอำนาจถอนเงินหรือผู้มีอำนาจการเบิกจ่ายต้องกรอกรายละเอียดและลงลายมือชื่อในหนังสือส่งจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จากดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไร (เอกสารแนบ 3) จำนวน 2 ฉบับ พร้อมทั้งให้ผู้ตรวจสอบกองทุนลงนามรับรอง

(ค.) นำหนังสือส่งจ่ายในการดำเนินงานฯ ยื่นต่อธนาคารเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

(ง.) รับคืนสำเนาหนังสือส่งจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานฯ จากธนาคารเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการลงบัญชี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์ในบทนี้ผู้เขียนมีจุดประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้จะทำการประเมินโดยใช้รูปแบบอะไร ใช้เครื่องมืออะไร มีอะไรที่กำหนดเป็นตัวแปรหรือตัวชี้วัดในการประเมินตลอดจนถึงแหล่งที่เก็บข้อมูลและวิธีการจัดเก็บข้อมูลการประเมินดังกล่าวผู้เขียนอธิบายเป็นหัวข้อซึ่งมีด้วยกัน 6 ข้อดังนี้

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ
2. ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา
5. ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา
6. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

6.1 เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

6.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

6.3 เพื่อทราบว่าทำให้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

6.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

1.1 รูปแบบการประเมิน

1) เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นรายงานตามสภาพจริง

2) การตัดสินใจคุณค่าความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมินแต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

3) การกำหนดเกณฑ์การตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้าแต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนแล้วจึงค่อยพิจารณาตัวบ่งชี้ นั้น ๆ และตัดสินตามเกณฑ์

4) ใช้รูปแบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะใช้ประเมินมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (context evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการได้แก่ ประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่นที่เรียกว่า “ บริบท ” หมายถึงสภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ๆ

4.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (input evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคนงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ ฯ ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation : P) เป็นการประเมินกระบวนการทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4.4 การประเมินผลผลิต (product evaluation : P) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์และทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้แก่ข้อมูลแบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมซึ่งสามารถจำแนกความสำคัญของ บร. ต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

13) ข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะอื่น ๆ เช่น

- การสัมภาษณ์
- การสอบถาม
- การสังเกต
- จากการรวบรวมการบันทึกที่นอกเหนือจากแบบรายงานต่าง ๆ
- แบบสำรวจที่ผู้เขียนจัดทำขึ้นเอง

2. ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

สำหรับตัวชี้วัดที่ผู้ทำสารนิพนธ์ใช้ในการกำหนดการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ได้ใช้ตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบชิพป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าวนั้นประกอบไปด้วย

2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (context indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (input indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (process indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (product indicator)

2.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้รู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (context indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (input indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (process indicator)

4) ตัวชี้วัดผลผลิต (product indicator)

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนั้นมีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับธรรมชาติและลักษณะของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งเพื่อให้ได้เนื้อหาสาระตามสภาพจริง และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้และวิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ประกอบด้วยหลายวิธีอันได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบรายงาน บร. ต่าง ๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีประชาคมหมู่บ้าน / ตำบล
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
- 5) การสนทนาในเชิงใช้คำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นที่ต้องการหลังจาก

ที่รวบรวมข้อมูลได้แล้วจึงนำไปเพื่อทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลผ่านการจัดกลางจนได้ประเด็นที่ชัดเจนแล้วจึงรวบรวมเขียนสารนิพนธ์เป็นลำดับต่อไป

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A ซึ่งก็คือหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านได้ตัวชี้วัดออกเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศเป็นบริบทในวงกว้างอยู่รอบนอก เช่น สภาพที่ดิน ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชนนี้สภาพป่าและแหล่งน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้าน การประกอบอาชีพ การศึกษาและวัฒนธรรมเป็นต้นเป็นบริบทระดับท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน
2. สภาพปัจจุบัน
3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน
4. ด้านวัฒนธรรม
5. ด้านการศึกษา
6. ด้านการประกอบอาชีพ
 - 6.1 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
 - 6.2 วัฒนธรรมประเพณี หรือ รูปแบบการดำเนินชีวิต
 - 6.3 ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพด้านดี
 - 6.4 ลักษณะบางประการที่ส่งถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

การประเมินโครงการ โดยภาพรวมนั้นประกอบไปด้วยกรอบแนวคิดทฤษฎี 2 หน่วยระบบเพื่อใช้ทฤษฎีกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ 2 ระบบดังกล่าวนี้ได้แก่

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบดำเนินกิจการของผู้รู้แต่ละรายและหน่วยระบบทั้ง 2 นี้สามารถแยกออกเป็นรายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท ได้แก่ บริบทระดับประเทศและบริบทระดับท้องถิ่น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้รู้ชำระคืน

2.5 ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยเหลือตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง ได้แก่ ตัวแปร

- 4.1.1 จำนวนผู้กู้
- 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
- 4.1.3 กองทุนสะสม
- 4.1.4 ชื่อเสียงของชุมชน

4.2 ผลกระทบโดยตรง

- 4.2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้
- 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 4.2.3 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
- 4.2.4 การขยายกิจการของผู้กู้

4.3 ผลกระทบทางอ้อม

- 2.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- 2.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 2.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- 2.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ
- 2.3.5 ท้องถิ่นให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ภายใน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A เช่น ความยากจนของประเทศ นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม ขนาดกลางและขนาดย่อม ภาวะการขาดดุลการค้า เป็นต้น

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านสภาพป่าและแหล่งน้ำ สภาพที่ทำกินของชาวบ้าน การประกอบอาชีพ เป็นต้น

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1.3.1 ศักยภาพ ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

1.3.4 หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้

1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้

1.3.6 รายได้ของครอบครัว

1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 เงินที่กู้มาได้

2.2 เงินอื่น ๆ

2.3 สถานที่และวัตถุดิบ

2.4 เทคนิควิธีทำงาน

2.5 กำลังทำงาน

2.6 อุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงในการทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 การทำกิจการถูกวิธี

3.2 การหาตลาดที่ดี

3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

3.4 การทำบัญชี

3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง ได้แก่

4.1.1 รายได้เป็นเงิน

- 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลิตเป็นตั้งของ
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง ได้แก่
 - 4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่
 - 4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
 - 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

ดังที่แสดงมาสามารถกล่าวสรุปได้ว่าตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เช่น หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบกองทุน เป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่างตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินกิจการได้ผลดีแล้วก็ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A เป็นต้น

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบควบคู่กันไป เพราะทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบทุกตัวชี้วัดทุกปัจจัย

5. ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีการดำเนินงาน หมายถึง การจัดกลุ่มผู้กู้เงินที่ลงทุนทำการเดียวกันให้คิดกระบวนการวิธีทำงานในแนวคิดเชิงระบบ เช่น หน่วยระบบในการทำอาชีพเกษตรประเภทผลไม้ที่ดีจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และการผลิตที่ดีขึ้นนั้นจะต้องทำอะไรโดยการพิจารณาตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี
2. กระบวนการที่ดี
3. การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณ

ดังที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ศึกษาถึงการประมวลเทคนิควิธีในการทำกิจการ สวนมะขามเทศของผู้กู้จำนวน 5 ราย แล้วสรุปว่ากระบวนการวิธีทำงานที่ดีทั้ง 3 ข้อข้างต้น คือ

1. ปัจจัยนำเข้าที่ดี ทั้งด้านคุณสมบัติและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่
 - 1.1 เงินที่กู้มาได้มีปริมาณที่เพียงพอต่อการลงทุน

1.2 ทุนตัวเองที่มีอยู่แล้วอาจจะเป็นทุนด้านอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรง เช่น รถยนต์ รถไถเดินตาม เครื่องน้ำ เป็นต้น

1.3 สถานที่ + วัตถุดิบ ที่ดินมีความเหมาะสมมีการเตรียมดินก่อนลงมือปลูก สภาพดินฟ้าอากาศเหมาะสมกับพืชผลชนิดนั้น

1.4 เทคนิควิธีการทำงาน รู้ช่วงระยะเวลาว่าเวลาไหนควรปลูกควรแต่งกิ่ง ควรใส่ปุ๋ย ควรฉีดยา และรู้ว่าช่วงไหนราคาผลผลิตออกจะดี

1.5 กำลังในการทำงาน คือ ต้องรู้ว่าตัวเองมีกำลังมีศักยภาพเท่าไร ขนาดไหน ในการทำงานนี้ที่จะสามารถให้ผลผลิตออกมาได้

2. มีกระบวนการที่ดี ได้แก่

2.1 การทำกิจการถูกวิธี ต้องมีความรู้และเคยศึกษามาก่อนรู้ทุกขั้นตอนรู้จักที่จะปฏิบัติต่อผลไม้นั้นเป็นอย่างดี

2.2 การหาตลาดที่ดี คือ ตลาดที่สามารถรับผลิตได้ในปริมาณมากและราคาดี

2.3 การหาวัตถุดิบที่ดี วัตถุดิบที่นำมาใช้กับสวนมะขามเทศอาจได้แก่ยากำจัดแมลง ยาเร่งผลปุ๋ยอินทรีย์ และอนินทรีย์ เป็นต้น

2.4 การทำบัญชี มีการบันทึกรายรับ - รายจ่าย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมด ตลอดระยะเวลาจนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิตและคิดออกมาเป็นต้นทุน - กำไร

2.5 การวิเคราะห์ประเมิน คือ วิเคราะห์ในเรื่อง ผลผลิตปีนี้ดีหรือไม่ดีรู้ว่าอะไรควรลด อะไรควรเพิ่มจะได้ไปปรับปรุงในปีต่อไป

3. การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณ ได้แก่

3.1 รายได้เป็นเงิน

3.2 ผลเป็นถึงของวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการทำงาน เครื่องใช้ในครอบครัว

3.3 ผลเป็นชื่อเสียงที่ดีเป็นแบบอย่างในการประกอบอาชีพให้กับคนในหมู่บ้าน

3.4 ผลเป็นความพอใจนำมาซึ่งความสุขภายในครอบครัว

6. การแจกแจงตัวแปรลักษณะค่าของตัวแปร

ตัวแปรที่ผู้เขียนสารนิพนธ์จะกล่าวถึงในข้อนี้เป็นตัวแปรที่ได้นำมาจากตัวแปรในข้อที่ 3 ถึงข้อที่ 5 มาแจกแจงและเรียบเรียงใหม่เพื่อความเข้าใจที่ง่ายขึ้นและจะมีตัวแปรใหม่ ๆ บางตัวเพิ่มขึ้น เป็นการแจกแจงและแสดงลักษณะค่าของตัวแปรวัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อที่จะได้ทราบว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ เพียงใดอันได้แก่

1. การเกิดกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. การมีกองทุนหมู่บ้าน

- มีกองทุนอยู่แล้วที่กองทุน
- รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบเข้ากับกองทุน
หนึ่งกองทุนใด

2. ทักษะคนที่มียกกองทุนหมู่บ้าน

- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุน
- มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านตลอดไป
- มีกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ
- ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

3. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน
- มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีความ
รู้เกี่ยวกับกองทุนดี 1 ชุด
- มีการจัดประชุมประชาชนหมู่บ้านเพื่อชี้แจง
และทำความเข้าใจ

4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน

- มีการพัฒนาอาชีพ
- มีการสร้างงาน
- มีการสร้างรายได้
- มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน

5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของ กองทุนหมู่บ้าน

- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน
- มีสมาชิกในหมู่บ้านให้ความร่วมมือสมัคร
เป็นสมาชิกกองทุน
- มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง สามารถเลี้ยง
ครอบครัวได้
- มีความสามัคคีมีการรวมกลุ่มภายในชุมชน
- มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- มีความซื่อสัตย์มีการยกย่องผู้ทำความดี
- มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสช่วยเหลือซึ่งกัน
และกัน
- มีโอกาสหาความรู้เพิ่มของสมาชิกในชุมชน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกัน
 - ผู้นำมีความยุติธรรม มีคุณธรรม
 - ชุมชนสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้ด้วยตนเอง
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน
- จำนวนสมาชิกกองทุน
 - จำนวนเงินออมและเงินทุน
 - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน
7. เงินหมุนเวียนอื่นจากกองทุนหมู่บ้าน
- มีเงินหมุนเวียนระยะสั้น
 - เพื่อการประกอบอาชีพ
 - เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน

2. การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร

1. คณะกรรมการการบริหารกองทุน

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน
- จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน
- มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบ

2. ระเบียบการบริหารกองทุน

- กองทุน
- มีระเบียบการบริหารกองทุนแห่งชาติ
- มีระเบียบการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- ที่ร่วมกันร่างขึ้นตามระเบียบ

3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร

- มีการประชุมของคณะกรรมการ
- มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
- มีการรับเงินฝาก
- มีการระดมทุนเงินฝาก

4. การตัดสินใจเงินกู้

- มีระเบียบการกู้และของทุน
- มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้

5. มีการจัดสรรผลประโยชน์

- จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท
- จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
- มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
- มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งพาตนเอง

2. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง

- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน

3. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

4. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้

5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้

7. มีการก่อตั้งกองทุนและธุรกิจชุมชน

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งและจัดการบริหารกองทุนและธุรกิจชุมชน
- มีการนำเอาความรู้และระบบการบริหารมาใช้ในการจัดการกองทุนในหมู่บ้านทุกๆ กองทุน

8. มีความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมศาสนาและ

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ศาสนา

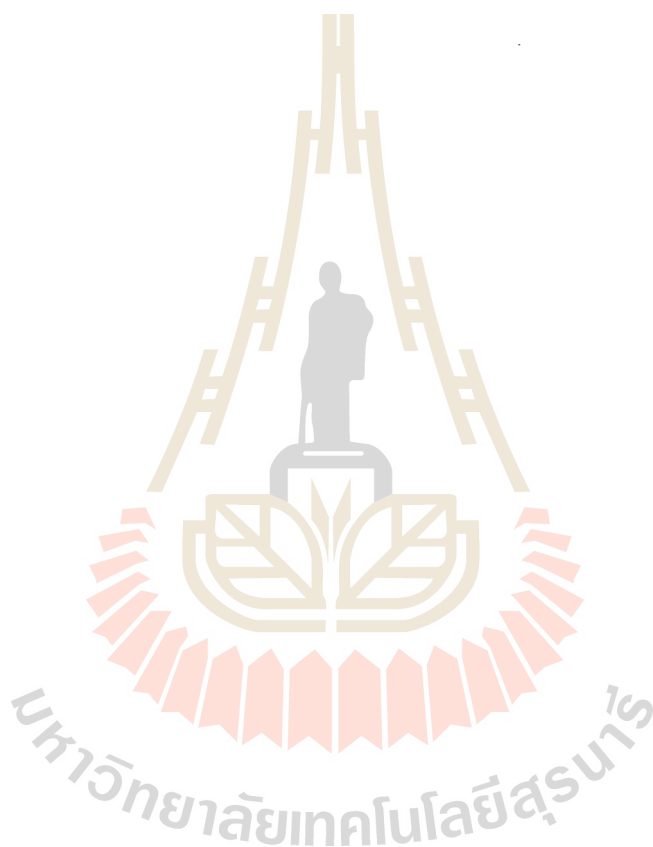
ประเพณี

ตัวแปร

และประเพณีที่ตนเองยึดถือปฏิบัติอยู่

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีการนำเอาคำสอน หลักธรรมมาประยุกต์
ใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางเศรษฐกิจ
สังคมในชุมชนของตนเอง

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านการธุรกิจและสังคม

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. กำหนดจัดระบบการบริหารให้มีภูมิคุ้มกัน ระดับของกองทุน โดยรวม

- มีการประชาสัมพันธ์เรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญและเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนดไว้
- มีความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนของตนเองจัดการกันเองให้ได้ ไม่ใช่อำนาจรัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามาจัดการให้

2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน

- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้เทคโนโลยีตามศักยภาพที่มีอยู่
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเพียงใด
 - สภาพของป่าไม้
 - สภาพของดิน
 - สภาพของแหล่งน้ำ
 - จำนวนของประชากร
 - อาชีพครั้งแรกของประชากร
 - ถนน
 - ไฟฟ้า
 - ประปา
 - อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น
2. ระยะเวลาที่ผ่านมาชุมชนมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ
 - 2.1 ทูทางปัญญา
 - จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน
 - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ
 - จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ
 - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
 - 2.2 ทูด้านทรัพยากรทางกายภาพ
 - จำนวนและลักษณะประชากร
 - การประกอบอาชีพ
 - สภาพของที่ดิน
 - สถานที่ทางการศึกษา
 - การมีที่ดินทำกินและผลผลิตต่อปี
 - สภาพบ้านเรือน
 - 2.3 ทูด้านการเงิน
 - จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน
 - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
 - จำนวนรายได้ต่อปีแต่ละครอบครัว
 - 2.4 ทูทางวัฒนธรรมประเพณี
 - จำนวนวัด
 - การใช้ภาษาพื้นบ้าน
 - มีโบราณสถาน - โบราณวัตถุ
 - มีการทำบุญหรืองานประเพณีต่าง ๆ

- 2.5 ทูทางด้านบุคคลากรที่สำคัญของชุมชน
ตัวแปร
- มีคณะกรรมการหมู่บ้าน
 - ลักษณะค่าของตัวแปร
 - มีผู้นำทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
 - มีผู้นำทางการศึกษา
3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กั
- 3.1 การเกษตร
- ปุ๋ยพืช
 - เลี้ยงสัตว์
 - ประมง
- 3.2 ร้านค้า
- ร้านค้าในชุมชน
 - ขายของปลีก
 - ขายของส่ง
- 3.3 การบริการ
- ช่างซ่อม
 - ตัดผมเสริมสวย
 - ตัดเย็บเสื้อผ้า
 - ร้านอาหาร
 - ร้านหนังสือ
 - อื่น ๆ
- 3.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน
- จำนวนผู้กัที่ดำเนินกิจการ
- 3.5 สร้างงาน (ของกลุ่มองค์กร)
- แปรรูปผลผลิตสินค้า
 - อุตสาหกรรมผลิต
- 3.6 ลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ
- หาปัจจัยการผลิตการเกษตร
 - หาวัสดุปัจจัยเพื่อการบริการ
 - หาปัจจัยการผลิตอุตสาหกรรม
 - หาปัจจัยอาชีพ
- 3.7 ู้กเงิน
- จำนวนผู้กัเงิน

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน ในข้อที่ 1 - 5 ดังกล่าวข้างต้น

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	ลักษณะค่าของตัวแปร
	- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมี
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน	จำนวนมากน้อยเพียงใด
	- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน	- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
4. มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการทั้ง
คณะกรรมการและผู้รู้	- จำนวนกลุ่มองค์กรต่างในชุมชน
	- ประสบการณ์ด้านบัญชี
	- ประสบการณ์ด้านการดำเนินกิจการ
5. สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น	- ประสบการณ์ตรงทั้งคณะกรรมการและผู้รู้
	- การดำเนินกิจการได้ผลดี

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน	ลักษณะค่าของตัวแปร
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
	- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการพิจารณาให้เงินกู้
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน
4. มีสมาชิกเป็นหนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว	- การดำเนินกิจการล้มเหลว

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

ตัวแปร

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีองค์กรด้านอาชีพ
- มีองค์กรด้านการเงิน
- มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน
- มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
- มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลที่เชื่อมกับตำบลอื่น ๆ

2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน

3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร		
1. มีความซื่อสัตย์	- มาก	ปานกลาง	น้อย
2. มีความสามัคคี	- มาก	ปานกลาง	น้อย
3. ยกย่องคนทำความดี	- มาก	ปานกลาง	น้อย
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	- มาก	ปานกลาง	น้อย
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	- ใช่ จำนวนครั้งต่อ	ไม่ใช่	
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	- จากปีก่อนมี	ครอบครัว	
	- เพิ่มขึ้นเป็น	ครอบครัว	
	- ลดลงเหลือ	ครอบครัว	
	- เท่าเดิม		
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	- จากปีก่อนมี	ครอบครัว	
	- เพิ่มขึ้นเป็น	ครอบครัว	
	- ลดลงเหลือ	ครอบครัว	
	- เท่าเดิม		
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	- จากปีก่อนมี	กลุ่ม	
	- เพิ่มขึ้นเป็น	กลุ่ม	
	- ลดลงเหลือ	กลุ่ม	
	- เท่าเดิม		
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในหมู่บ้าน	- มาก	ปานกลาง	น้อย
10. มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	- จากปีก่อนมี	คน	
	- เพิ่มขึ้นเป็น	คน	
	- ลดลงเหลือ	คน	
	- เท่าเดิม		
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	- ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
12. มีการคิดแผนงานหมู่บ้านโดยสมาชิกในหมู่บ้านเอง	- ใช่	ไม่ใช่	

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นผู้เขียนสารนิพนธ์รับผิดชอบ

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีความสามัคคี
 - สมาชิกในชุมชนนี้มีความสามัคคีในระดับปานกลางถึงขั้นมาก
2. มีความซื่อสัตย์
 - สมาชิกมีความซื่อสัตย์ในระดับที่มาก
3. ยกย่องคนทำความดี
 - อยู่ในระดับปานกลางถึงขั้นมาก
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือกันและกัน
 - อยู่ในระดับปานกลางถึงขั้นมากตามความเหมาะสมและตามโอกาส
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
 - ใช่ จำนวนอย่างน้อย 2 ครั้งต่อเดือน
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
 - สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้เท่าเดิม คือ 144 ครอบครัว
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น
 - ลดลงเหลือ 136 ครอบครัวเนื่องจากภาวะความยากจนและผู้นำครอบครัวเป็นคนชอบดื่มสุราก่อให้เกิดความไม่อบอุ่น
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร
 - ลดลงเหลือ 3 กลุ่มองค์กรเป็นกลุ่มทางการเงินล้วน ๆ และจัดว่ามีความเข้มแข็งมากทั้ง 3 กลุ่มส่วนกลุ่มอื่น ๆ เช่นกลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีแม่บ้านคงมีอยู่เพียงนามกลุ่มแต่ขาดการดำเนินการที่ต่อเนื่องและจริงจัง
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
 - อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก
10. มีการช่วยเหลือเด็กสตรีและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
 - สมาชิกมีการช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้เป็นปกติและตามความเหมาะสมและส่วนมากก็จะมีญาติ ๆ คอยดูแล
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
 - ใช่ เพราะผู้นำแต่ละท่านได้รับเลือกตั้งจากความเห็นชอบของสมาชิกเอง
13. มีการคิดแผนงานและการแก้ปัญหาของชุมชนโดยสมาชิกในชุมชน
 - ใช่ ชุมชนมีคณะกรรมการบริหารงานมีศักยภาพที่จะแก้ปัญหาชุมชนได้เอง

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ผลการติดตามและการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ประมวลข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี จีพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานข้อที่ 1-4 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งผลการติดตามประเมินโครงการมีทั้งหมด 5 ข้อดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ ได้แก่

5.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5

ข้อเพียงใด

5.2 เพื่อทราบว่ามีการมีปัจจัยด้านบวกและด้านลยอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายกองทุน

5.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

5.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

การประเมินครั้งนี้ ผู้เขียนสารนิพนธ์ ใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง(authentic evaluation) เป็นสำคัญ ฉะนั้นตัวชี้วัดหรือตัวแปรใดก็ตามที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินคำว่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลตามสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สามารถตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่าเป็นลำดับไป

1 : ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่มีความยากจนโดยเฉพาะผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศไทยเกิด (NPL) ภาวะหนี้สิน 2.8 ล้านล้านบาท และประชากรในประเทศตกงานราว 2 ล้านคน การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเกิดความล้มเหลว ประสพปัญหาการขาดดุลการค้าประเทศไทยต้องกู้เงินจากต่างชาติมากมายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่ไม่สามารถทำให้วิกฤตการณ์เศรษฐกิจนั้นดีขึ้นได้ นั่นคือค่าเงินบาทตกต่ำ ความเชื่อถือในสถาบันการเงินหดหาย ถูกตัดถอนเงินออกสถาบันการเงินที่เหลืออยู่ขาดสภาพคล่อง ผู้ลงทุนกู้เงินไม่ได้รับการลงทุนชะงักงัน การว่างงานเพิ่มขึ้นเกิดปัญหาสังคมตามมา เป็นปัญหาหนักหน่วงรุนแรง และเห็นว่าทางแก้ประการหนึ่งคือ การให้แรงงานกลับไปทำอาชีพต่าง ๆ ในภาคเกษตร เพื่อลดปัญหาการว่างงาน

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรนายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ยุทธศาสตร์และนโยบายรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยนั้นมีหลาย ๆ ประเด็น ในหลาย ๆ ประเด็นมีนโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง อย่างเช่น นโยบายการสร้างรายได้ นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1. นโยบายการสร้างรายได้ รัฐบาลจะสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และศักยภาพของทักษะที่โดดเด่น เพื่อสร้างฐานการกระจายโอกาส กระจายความเลื่องและฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

2. นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รัฐบาลมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครือข่ายการค้าเข้าสู่ระดับโลกด้วยการผลักดันให้มีการแข่งขันเสรีเวทีการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้าแต่ที่เกี่ยวกับข้องกับธุรกิจขนาดย่อมโดยตรงคือการส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดย่อมสามารถดำรงอยู่และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้โดยรัฐบาลได้ดำเนินการดังนี้

2.1 จัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs – development bank) เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs

2.2 มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs

2.3 ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SMEs

2.4 ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน (venture capital) เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SMEs ที่มีศักยภาพในการเติบโต

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการสนับสนุนเพื่อแก้ปัญหาโดยมีจุดหมายเดียวกันคือการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็งโดยให้การบริการด้านต่าง ๆ เช่น ให้คำปรึกษาแนะนำให้ข้อมูลธุรกิจให้การฝึกอบรม เป็นต้น

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

โครงสร้างอุตสาหกรรมไทย เป็นโครงสร้างของการพึ่งพา เป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งการนำเข้ายิ่งผลิตมากยิ่งต้องนำเข้ามาก กล่าวคือ นำเข้าเครื่องจักรวัตถุดิบแปรรูปและเทคโนโลยี ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยจึงต้องควบคู่ไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรกย่อมขาดดุลการค้าเพราะมีการนำเข้าสินค้าทุน แต่เมื่อสินค้าทุนเกิดดอกออกผลแล้วจะทำให้การส่งออกมากขึ้นดุลการค้าจะลดลง แต่ความจริงกลายเป็นว่าแม้สินค้าอุตสาหกรรมจะส่งออกได้มากขึ้นแต่การนำเข้าเพื่ออุตสาหกรรมกลับเพิ่มเร็วกว่าเราจึงต้องขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นดูตัวเลขจาก 2 ตารางต่อไปนี้ คือ ตารางสัดส่วนการส่งสินค้าอุตสาหกรรมออกและการขาดดุลการค้าของไทยก็จะเห็นได้ว่า การส่งสินค้าอุตสาหกรรมออกเพิ่มขึ้นมิได้ช่วยแก้ปัญหาดุลการค้าแต่อย่างใด

สัดส่วนการส่งเสริมอุตสาหกรรมออก

เปอร์เซ็นต์

กลุ่มสินค้า	2535	2536	2537	2538	2539
สินค้าเกษตร	15.9	16.0	16.8	17.1	20.3
สินค้าอุตสาหกรรม	74.1	74.9	75.3	75.2	73.6
อื่น ๆ	10.0	9.1	7.9	7.7	6.1

ที่มา : ธนาคารกรุงไทย รายงานประจำปี 2539

การขาดดุลการค้าของไทย

ปี	ยอดขาดดุลการค้า	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP
2531	109,544	7.2
2532	146,364	8.2
2533	254,635	12.2
2534	233,201	9.7
2535	208,601	7.3
2536	230,733	7.2
2537	231,437	6.4
2538	357,276	8.4
2539	420,725	9.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่ยกตัวเลขในช่วง 2531 – 2539 มาแสดงก็เพราะว่าช่วงนี้คือยุคทองของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม สัดส่วนสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสูงถึงร้อยละ 74 – 75 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมดแต่ปรากฏว่ายอดขาดดุลการค้ากลับเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะจากปี 35 เป็นต้นมา เพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

การผ่าทางตันของวิกฤติการณ์เศรษฐกิจไทย ในช่วงนี้และการพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้เศรษฐกิจชุมชนเป็นหลังอิงที่มั่นคงของเศรษฐกิจไทยเพราะภาคชนบทไทยสามารถผลิตสินค้าที่โดดเด่นระดับโลก เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ทุเรียนลำไย และในอนาคตอันใกล้เศรษฐกิจโลกจะพัฒนาเข้าสู่เศรษฐกิจชีวภาพ (bio – economy) ซึ่งชนบทไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ที่สุดในโลกประเทศหนึ่งการแปรความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจชุมชนทำอย่างไรจึงจะส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ให้มั่นคงขยายใหญ่โตทุกพื้นที่กลายเป็นรากฐานหรือเสาเข็มที่แข็งแกร่งของระบบเศรษฐกิจไทย

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงของการเร่งพัฒนาโดยมุ่งไปที่หมู่บ้านและชุมชนมีการระดมเงินทุนส่งเสริมพลังชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นเนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้นจึงมีชาวเมืองเดินทางเข้าไปในชนบทและชาวชนบทเดินทางเข้ามาในเมืองมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นในรูปของการนำเที่ยว ซื้อขายผลผลิต หรือการเข้ามาหาทำงาน ฯลฯ การอพยพย้ายถิ่นระหว่างชนบทกับเมืองมีมากขึ้นประกอบกับการสื่อสารสมัยใหม่การแต่งกายตามสมัยนิยมเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ชาวชนบทรับเอาวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตแบบเมืองเข้ามาใช้กันมากขึ้นความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทนับวันจะลดน้อยลง

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ประชาชนโดยเฉพาะในชนบทที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรมักประสบภาวะความเดือดร้อนจากการเป็นหนี้สิน เพราะต้องกู้เงินจากพ่อค้าหรือธนาคารมาลงทุนในการประกอบอาชีพและชาวชนบทมักจะตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบเสมอ เช่น ปลูกพืชผักหรือปลูกข้าวได้ผลผลิตแล้วนำไปขายถูก ๆ ให้แก่พ่อค้าคนกลางซึ่งนำมาขายต่อในราคาที่แพงและในการทำอาชีพเกษตรบางปีฝนตกไม่คิผลผลิตก็ออกมาไม่ดีรายได้ไม่พอใช้หนี้มีความหวังว่าในปีต่อไปคงได้ผลผลิตที่ดีจากความหวังดังกล่าวทำให้ประชาชนในชนบทต้องประสบกับความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินอยู่ร่ำไป

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านในชนบทและประเทศในลักษณะของการล้มละลายทางเศรษฐกิจกล่าวคือ ทำให้สถาบันครอบครัวล่มสลายทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่น ไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปทำงานทำที่ต่างประเทศ ไปเป็นโสเภณี มีการขายลูกให้เป็นโสเภณีเป็นกรรมกรเด็ก ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบทและความล้มละลายของสถาบันครอบครัวย่อมทำลายชีวิตชุมชนลงเพราะผู้คนเคลื่อนย้ายตะเกียกตะกายเอาตัวรอดบางครั้งครอบครัวทอดทิ้งคนแก่ เด็ก คนป่วย เป็นสาเหตุให้มีการทำลายระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อมชาวบ้านที่ยากจนเป็นหนี้สินยอมตกอยู่ในสภาพหน้ามืดและทำได้ทุกอย่าง แม้จะเผาป่า ทำลายป่า บุกรุกเข้าไปปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย ทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ เพื่อความอยู่รอด

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเข้ามามากและชุมชนเมืองที่เป็นศูนย์กลางของการติดต่อค้าขาย การศึกษา การคมนาคม เป็นต้น ทำให้ประชาชนหลังไหลเข้าไปมากชีวิตความเป็นอยู่มีลักษณะแบบตัวใครตัวมันการติดต่อเป็นแบบพิธีการความสัมพันธ์ส่วนตัวมีน้อย การติดต่อขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เท่านั้น ประชาชนมักเน้นด้านวัตถุนิยม มีการดิ้นรนขวนขวายแข่งขันตลอดเวลา การเป็นศูนย์กลางความเจริญจึงทำให้รับอารยธรรม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมของต่างชาติได้ง่าย ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีสินค้าจากต่างประเทศเข้ามามากมายและสร้างค่านิยมให้กับผู้คนในสังคม มีบริการทางสังคม เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เสื้อผ้า เครื่องอุปโภคบริโภคทั้งที่จำเป็นบ้าง ไม่จำเป็นบ้าง แต่เป็นวัตถุที่อยู่ในกระแสนิยมของผู้คนก่อให้เกิดความยึดติดในวัตถุนั้น ๆ กลายเป็นค่านิยมในที่สุด

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ชื่อบ้านปางโก หมู่ที่ 8 ตำบลคอนเมือง อำเภอสีคิ้ว จังหวัด

นครราชสีมา

ย้อนรอยอดีตกลับสู่ยุคแห่งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อประมาณ 43 ปีที่ผ่านมา พื้นที่แห่งนี้ได้ขุดค้นพบด้วยแมกไม้มานานาพันธุ์จัดเป็นสภาพป่าคงคิพที่อุดมสมบูรณ์มากมีธารน้ำธรรมชาติและที่สำคัญเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามากมายหลายชนิดด้วยกัน

ในลำดับต่อมาได้มีกลุ่มนายพรานผู้นิยมล่าสัตว์ได้เข้ามาค้นพบความอุดมสมบูรณ์แห่งนี้ระยะแรก ๆ เป็นแต่เพียงการสร้างที่พักอาศัยชั่วคราวซึ่งตกค้างเหล่านายพรานที่ออกล่าสัตว์จะเดินทางกลับสู่ที่พักเพื่อนำสัตว์ที่ล่ามาได้มาทำอาหารและจัดสรรแบ่งปันซึ่งที่พักในยุคนั้นพวกเขาเรียกกันว่า “ปาง” บริเวณแถบที่พักนั้นเต็มไปด้วยป่าไม้ “ตะโก” เป็นป่าใหญ่หนาที่บและเมื่อสถานที่แห่งนี้มีผู้คนเข้าออกมากขึ้นจึงมีการเรียกชื่อติดปากว่า “หลังปางตะโก” ต่อมาเริ่มมีนายพรานที่ต้องการปักหลักอยู่ ณ สถานที่บริเวณแห่งนี้จึงพากันอพยพครอบครัวมาครั้งแรกเลยมีเพียง 3 ครอบครัว มาอยู่ในปี พ.ศ. 2501 หรือประมาณ 44 ปีมาแล้ว

ในลำดับต่อมาเมื่อชื่อหมู่บ้านที่พากันเรียกว่า “หลังปางตะโก” ดูจะยาวไปจึงพากันเรียกสั้น ๆ ว่า ปางโก จนมาถึงปัจจุบันนี้

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

- ด้านประชากร ปัจจุบันมีประชากรเกือบ 600 คน มีครัวเรือนอยู่ 144 ครัวเรือนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านรับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง ปัจจุบันมีครูประจำอยู่ 5 ท่าน มีนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล - ป. 6 อยู่ 115 คน

- ทำเลที่ตั้งของบ้านปางโก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอสีคิ้วอยู่ห่างจากอำเภอ 50 กิโลเมตร มีเขตติดต่อกับภาคกลาง ในเขตอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

- ลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ โดยทั่วไปสภาพพื้นที่เป็นภูเขา และเป็นที่ราบสูงเชิงเขาสลับกับพื้นที่ราบลักษณะพื้นที่เป็นลอนลูกคลื่นพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ปัจจุบันความอุดมสมบูรณ์ของป่าฟื้นตัวกลับมามีเห็นได้ชัดเจน

- ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการปลูกป่าเข้ามาควบคุมดูแลอยู่หลายปี ปัจจุบันป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์มากซึ่งสามารถแบ่งป่าออกได้ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนป่าไม้

ลักษณะป่า	จำนวน (ไร่)
ป่าคอนปูน	1,500
ป่าในวัด	75
ป่าสงวนแห่งชาติตลอดทิวเขา	15,000
ป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ	25

ตารางแสดงแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน
สระน้ำกลางหมู่บ้าน	2
คลองน้ำ	1
บ่อน้ำตื้น	5
บ่อน้ำบาดาล (เสียใช้การไม่ได้ 2 บ่อ)	4
น้ำประปา	

(น้ำประปามีเฉพาะคุ้มปางโกใน ยังไม่ทั่วถึงทราบว่าการประมูตราและอนุมัติแล้วประมาณเดือนกันยายน 2545 จะดำเนินการติดตั้ง)

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านโดยรวมค่อนข้างฝืดเคืองการเกษตรไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากสภาพพื้นดินเป็นดินลาดผสมลูกรัง เก็บน้ำไม่อยู่ ฝนตกมาดินจะแห้งเร็วทำให้ผลทางเกษตรไม่ดี เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้สมาชิกในหลาย ๆ ครอบครัวต้องต่อสู้ดิ้นรนโดยการออกไปรับจ้างทุกรูปแบบ ทั้งต่างถิ่นและอยู่ภายใน อาทิเช่น ตัดอ้อย, ขุดมัน, เกี้ยวข้าว, หักข้าวโพด, เก็บพริก ฯลฯ

เศรษฐกิจในระดับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ก็มีดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ 150 คนมีเงินหมุนเวียน 245,000 บาท
2. กลุ่มเงินกองทุนหมุนเวียนสนับสนุนโดยสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยมีเงินหมุนเวียน 160,000 บาท
3. เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ปัจจุบันปล่อยกู้ไปแล้ว 907,000 บาท ผู้กู้ 47 ราย ได้นำไปประกอบอาชีพดังนี้
 - เกษตรกรรม
 - ค้าขาย (ร้านค้าในหมู่บ้าน)
 - เลี้ยงสัตว์
4. กลุ่มอื่น ๆ ก็มี เช่น กลุ่มเยาวชนซ่อมรถจักรยานยนต์, กลุ่มสตรี

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม สมาชิกในชุมชนให้ความเคารพนับถือกันและกันตามลำดับอาวุโสประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีวัดและสำนักสงฆ์รวม 2 แห่งมีการร่วมทำบุญฟังเทศน์แล้วแต่โอกาส

- วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ มีดังนี้
 - ประเพณีลอยกระทง
 - ประเพณีวันสงกรานต์
 - วันสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา ประเพณีวันดับบาตรเทโว เป็นต้น

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพพบว่าตั้งแต่กองทุนหมู่บ้านลงสู่หมู่บ้านสมาชิกในชุมชนมีความตื่นตัว มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น มีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ มีการคิดวางแผนในอาชีพและหาตลาดรองรับ การทำงานเป็นระบบขึ้น พื้นที่ส่วนใหญ่ในบริบทนี้เป็นภาคเกษตรปลูกพืชไร่และสวน (มะม่วง, น้อยหน่า,

มะขามเทศ , มันสำปะหลัง , ข้าวโพด , พริก , ผักชี , อ้อย) เป็นส่วนใหญ่ การกู้เงินจากนายทุน นอกกระบบยังคงมีอยู่ส่วนมากจะเป็นในรูปของปัจจัยที่นำมาใช้ทางการเกษตร เช่น ปุ๋ย , เมล็ดพันธุ์ , ยาประเภทต่าง ๆ และจะชำระคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยเมื่อผลผลิตออกสู่ตลาด

2) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

- 2.1 ในชุมชนมีการตั้งกลุ่มทางการเงิน
- 2.2 มีกลุ่มผู้นำที่มีศักยภาพพอที่จะบริหารเงินกองทุนนั้น ๆ ได้
- 2.3 สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามโอกาสตามความเหมาะสม
- 2.4 ผู้นำชุมชนมีความยุติธรรม มีคุณธรรมในการปฏิบัติงาน
- 2.5 ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกภายในชุมชน
- 2.6 ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยการประชุมประชาคมหมู่บ้าน หรือการประชุมเสวนากลุ่มองค์กรภายในชุมชน
- 2.7 สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีและซื่อสัตย์ในระดับที่น่าพอใจ

3) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

3.1 ลักษณะหมู่บ้านแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ และอยู่ห่างกันถึง 2 กิโลเมตร ขาดต่อการนัดประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรม และทราบมาว่ามีการพยายามขอแยกหมู่บ้านเป็น 2 หมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการพัฒนานี้เป็นเหตุผลของคณะกรรมการหมู่บ้านรวมไปถึงสมาชิกต่างเห็นของว่าสมควรมีการแยก

3.2 จากภาวะความยากจนและความแห้งแล้งโดยเฉพาะปี 2545 นี้ ทำให้ผู้คนในหมู่บ้านไม่สามารถยืนหยัดอยู่ในหมู่บ้านได้และขณะนี้ก็มีจำนวนไม่น้อยที่ออกไปทำงานยังต่างถิ่นแล้ว และคาดว่าจะมีอยู่เรื่อย ๆ

4) ด้านการศึกษาและสถานศึกษา

มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง อยู่ภายในชุมชนเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล - ประถมศึกษาปีที่ 6 ชื่อโรงเรียนบ้านปางโก ต. คอนเมือง อ. สีคิ้ว ในส่วนของระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ต้องนั่งรถไปเรียนระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร และในระดับที่สูงกว่านี้ต้องไปเรียนที่ตัวจังหวัดนครราชสีมา

ตารางจำแนกนักเรียนในระดับต่าง ๆ ที่กำลังศึกษาอยู่ ดังนี้

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)
อนุบาล – ประถมศึกษาปีที่ 6	105
มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6	18
ปวส.	2
ปริญญาตรี	-

5) โครงการที่กำลังมีการดำเนินการอยู่มีดังนี้

5.1 โครงการประปาหมู่บ้าน (คุ้มปางโก) ขณะนี้ผ่านการประมูลและอนุมัติแล้วคาดว่าจะดำเนินการในเดือนสิงหาคม 2545 นี้

5.2 โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติบนพื้นที่ตลอดทิวเขาผาแดงเนื้อที่ประมาณ 1,500 ไร่ ทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้เสนอโครงการไปแล้วแต่ไม่ผ่านการอนุมัติ ในที่ประชุมมีมติว่าจะเสนออีกครั้งในโอกาสต่อไป

5.3 โครงการขุดลอกคลองน้ำเพื่อการเกษตรงบประมาณโครงการ 10 ล้านได้เสนอไปแล้ว รอการอนุมัติ

6) คณะกรรมการบริหารหมู่บ้านมีดังนี้

1. ผู้ใหญ่บ้าน พร้อมคณะกรรมการหมู่บ้าน
2. คณะกรรมการกองทุนเงิน 1 ล้านบาท
3. คณะกรรมการเงินออมทรัพย์และเงินหมุนเวียน
4. สมาชิก อบต.
5. คณะกรรมการดูแลรักษาป่าในเขตบริบทหมู่บ้าน

หมายเหตุ : สมาชิก 1 คนอาจเป็นกรรมการอยู่ในหลายคณะแล้วแต่ความสามารถและความเหมาะสม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางโกชุดปัจจุบัน มีดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	การศึกษา
1	นายนิพนธ์ มีมขุนทด	33	ม. 6
2	นายสุชาติ ยอคนิล	39	ป. 4
3	นายอรินทร์ จันทสวัสดิ์โคกสูง	34	ป. 6
4	นายมานพ เพี้ยซ้าย	37	ป. 4
5	นายไชยมงคล หีบทอง	32	ม. 3
6	นางละอองดาว ช่วยงาน	21	ป. 6
7	นายสำเริง สุขกมลวิไล	38	ป. 4
8	นายสมาน สุพร	42	ป. 4
9	นายสม คุมขุนทด	42	ป. 4
10	นายวินัย เพียรทำดี	43	ป. 4
11	นายจิต มะพุชาติ	40	ป. 4
12	นางต้นทัด รัตนพันธ์	44	ป. 4
13	นายนิรันดร ไชยจันทิก	46	มศ. 3
14	นางเสียน คอกบัว	34	ป. 4
15	นางสำรวม จันทสิทธิ์	53	ป. 4

รายชื่อผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งหมด 47 ราย ดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	วงเงินอนุมัติ	โครงการ
1	นายต่อศักดิ์ แก้วระวัง	20,000	เลี้ยงหมู
2	นายแสวง จันทสิทธิ์	20,000	เลี้ยงแพะ
3	นายเอนก นิลทอง	10,000	เลี้ยงหมู
4	นายแสวง มะโนน้อม	15,000	เลี้ยงหมู
5	นางเต็ม อันจันทิก	20,000	เลี้ยงวัว
6	นางสมควร ฤทธิ์สำเริง	15,000	เลี้ยงหมู
7	นายสมาน สุพร	20,000	สวนผลไม้
8	นายปลอด เดิมจันทิก	15,000	เลี้ยงหมู
9	นางสมพิศ ชมสน	10,000	เลี้ยงหมู

10	นายมานพ เพ็ญชัย	20,000	ทำสวน
11	นายเหมา พิมพ์นท	20,000	เลี้ยงแพะ
12	นายบุญมี บรรคาศักดิ์	20,000	เลี้ยงแพะ
13	นายหรั่ง มีมขุนทด	20,000	เลี้ยงหมูป่า
14	นายพิมพ์ เมืองชัย	20,000	ผัก/ทำสวน
15	นายอำนาจ มุงสูงเนิน	20,000	เลี้ยงวัว
16	นางสาวน มุงสูงเนิน	20,000	เลี้ยงวัว
17	นายไสว เปรมาวิน	15,000	ทำสวน
18	นางสุกัญญา มีมขุนทด	12,000	ค้าขาย
19	นางสำเริง สุขกมลวิไล	20,000	ทำสวน
20	นางยาหิ สีใส	10,000	เลี้ยงหมู
21	นายวินัย เพียรทำดี	20,000	ทำสวน
22	นายสวิน วงษ์ชาติ	20,000	ทำสวน
23	นายนิรันดร์ ไช้จันทิก	20,000	เลี้ยงวัว
24	นางรุ่งลาวัลย์ มีมขุนทด	20,000	ทำสวน
25	นางสุวรรณ อ้นสูงเนิน	15,000	ทำสวน
26	นายสันศักดิ์ รัตนพันธ์	20,000	ทำสวน
27	นายบุญเลิศ รุ่งเรือง	50,000	เลี้ยงวัว
28	นายสมควร โอฐจันทิก	20,000	เลี้ยงแพะ
29	นายเทพประจักษ์ เปรมาวิน	20,000	ทำสวน
30	นางจำปา ซอยตะคุ	20,000	ไร่นาสวนผสม
31	นางอรุณ บุญมา	20,000	ทำสวนผลไม้
32	นางไพเราะ กล้ายุทธ	20,000	เลี้ยงไก่
33	นายบุญจันทร์ วิเชียร	10,000	ทำไร่
34	นางหทัยรัตน์ เป้าจันทิก	20,000	ค้าขาย
35	นางสิ้ว มอมขุนทด	15,000	ทำไร่
36	นางบุญเก็น เรืองจันทิก	20,000	ทำสวน
37	นางสมลี รัชนาด	20,000	ทำสวน
38	นางสุทัศน์ แจ็กจันทิก	20,000	ทำสวน

39	นางจินดา อินทร์กิ่ง	20,000	ทำสวน
40	นายอุย รานอก	20,000	สวนผสม
41	นางจันทร์ทอง จิตสูงเนิน	20,000	เลี้ยงไก่เนื้อ
42	นายสุชาติ ยอดนิล	20,000	ทำสวน
43	นางสาวสำรวม จันทสิทธิ์	20,000	สวนผสม
44	นายสม คุมขุนทด	20,000	ทำสวน
45	นางสุนันทา ร่มรื่น	20,000	ทำสวน
46	นายขวัญทูล กล้ายุทธ	20,000	เลี้ยงไก่เนื้อ
47	นายเล็ก มีมขุนทด	20,000	การเกษตร

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ การประเมินผลรวมจากหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่ามีตัวแปรที่ใช้ในการประเมินดังนี้

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าประชาชนในหมู่บ้านให้ความสนใจเกินกว่า 90 % ของผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมากเข้าใจในนโยบายและจุดประสงค์การก่อตั้งกองทุน เพราะก่อนหน้านี้ที่กองทุนจะลงสู่หมู่บ้านมีการประชาสัมพันธ์กันบ่อยครั้งมีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อวางแผน เตรียมการ การบริหารเงินก้อนนี้เป็นอย่างดี

2. เงิน 1 ล้านบาท ปัจจุบันเงินกองทุน 1 ล้านบาทได้ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกไปแล้ว 47 ราย เป็นเงิน 907,000 บาท โดยสมาชิกได้นำไปประกอบอาชีพส่วนมากคือ ทำเกษตร เลี้ยงสัตว์ และร้านค้าชุมชน ตามลำดับผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและขณะนี้ผู้ส่งเงินคืนกองทุนแล้วหลายรายและกำหนดส่งจริง ๆ คือเดือน กันยายน 2545 นี้

3. คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบไปด้วย ประธาน คือ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายกิจการสตรี ฝ่ายรักษาความสงบ ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายกิจการเยาวชนเป็นต้น

4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืนกองทุนหมู่บ้านปางโกมีกำหนดชำระคืนเงินต้นเดือนกันยายน 2545 ขณะนี้ผู้กู้บางรายได้ชำระคืนให้กับกองทุนพร้อมดอกเบี้ยบ้างแล้ว

5. ผู้สมัครขอกู้ มีสมาชิกที่สมัครขอกู้ในปีแรก 2544 จำนวน 47 ราย โดยแยกเป็นปลูกพืชไร่สวน 25 ราย เลี้ยงสัตว์ 18 ราย ร้านค้าในชุมชน 4 ราย รวมเงินกู้ทั้งหมด 907,000 บาท

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า ทางคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับเลือกตั้งขึ้นมาจะเป็นผู้พิจารณาตามระเบียบกองทุนแห่งชาติและระเบียบกองทุนหมู่บ้านโดยคุณสมบัติของสมาชิกมีดังนี้

1.1 เป็นสมาชิกบ้านปางโก โดยมีภูมิลำเนาอยู่หมู่ที่ 8

1.2 ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือสติฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

1.3 เป็นสมาชิกในกลุ่มออมทรัพย์ และการรับสมัครสมาชิกเข้ากลุ่มจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมก่อน

2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่าทางคณะกรรมการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาให้คำแนะนำกับสมาชิกผู้จะกู้เงินจากกองทุนโดยให้คำแนะนำว่าต้องคำนึงถึงระยะเวลาส่งคืนที่มีกำหนดเพียง 1 ปี เราในฐานะผู้กู้จะคพเนินโครงการอะไรจึงจะสามารถส่งเงินคืนได้ตามกำหนดและสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้การรวมหุ้นเพื่อผลิตสินค้าออกจำหน่ายก็เป็นอีกวิธีที่ได้รับคำแนะนำ

3. การรับชำระหนี้ ทางคณะกรรมการจะรับชำระหนี้เป็นเงินก้อนเต็มจำนวนที่ผู้กู้ไปพร้อมดอกเบี้ยและเปิดรับตลอดเวลาจนถึงสิ้นเดือนกันยายน มีกำหนดผ่อนผันให้อีก 30 วัน ถ้าเกินกำหนดนี้จะปรับดอกเบี้ยร้อยละ 0.05 บาท/วัน

4. การทำบัญชี พบว่า คณะกรรมการแผนกบัญชีมีความรู้ความสามารถพอที่จะจัดทำบัญชีได้ มีผู้มาให้คำแนะนำมีการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเอกสารหนังสือและมีประสบการณ์ในการจัดการบัญชีกลุ่มออมทรัพย์อยู่แล้วจึงไม่ค่อยประสบปัญหาอะไรมากมายจะมีติดขัดล่าช้าบ้างเพราะจำนวนตัวเงินมีมากต้องอาศัยความรอบคอบ

5. คนช่วยเหลือตลาด พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มอาชีพไม่ประสบปัญหาเรื่องการตลาดเท่าใดนัก กลุ่มอาชีพเกษตรไร่ - สวน มีนายทุนพ่อค้าคนกลางเข้ามารับถึงสวน ถ้าเกษตรกรรายใดมีรถยนต์ก็นำผลผลิตไปขายเองที่ตลาด เช่น ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง กลุ่มเลี้ยงสัตว์จำพวกโค กระบือ ก็จะมีตลาดนัดโค กระบือทุกอาทิตย์ในบริเวณใกล้เคียงหมู่บ้าน

จุดด้อยคือ เกษตรที่ไม่มีรถยนต์ก็มักจะ ได้ผลผลิตไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจากถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง พบว่า มีจำนวนสมาชิกผู้กู้ทั้งหมด 47 ราย ยอดเงินให้กู้ 907,000 บาท กองทุนออมทรัพย์สะสมรวม 245,900 บาท ทำให้หมู่บ้านได้รับคำชมเชยจากสมาชิกหมู่บ้านในตำบลเดียวกันว่ามีการบริหารจัดการการเงินได้ดี ถึงแม้ว่าจำนวนเงินสะสมจะมีจำนวนยังไม่มากก็ตาม

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า จำนวนผู้กู้ที่ได้มีความพึงพอใจและสามารถนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพได้ดี จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านเพิ่มขึ้นมีสมาชิกให้ความสำคัญกับการออมมากขึ้น มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้านและมีแนวโน้มการขยายกิจการเพิ่มขึ้น

จุดด้อยของตัวแปรนี้คือ จำนวนผู้กู้ที่ได้น้อยไม่พึงพอใจกับการตัดสินใจของคณะกรรมการ มีสมาชิกบางรายดำเนินกิจการล้มเหลว

3. ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ตลอดระยะเวลาการบริหารงานเกือบ 1 ปี กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งขึ้น คณะกรรมการบริหารงานได้คัดกรองตัวมีการพิจารณาเงินกู้ตามประวัติผู้กู้ศักยภาพและความเหมาะสมของโครงการ เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศมีการสร้างงานสร้างรายได้ในท้องถิ่น

จุดด้อย คือ การสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชนหรือระดับตำบล ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมนัก หลายหมู่บ้านยังไม่สามารถรวมหุ้นเพื่อผลิตสินค้าแปรรูปได้ ส่วนมากจะดำเนินโครงการแบบส่วนตัว การสร้างงานจึงอยู่ในระบบทำกันเอง ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้า

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินการของผู้กู้ ผู้กู้แต่ละรายมีความรู้ความสามารถไม่เท่ากัน มีแนวคิดและประสบการณ์แตกต่างกันไป มีรายได้มีหนี้สินไม่เท่ากัน ดังนั้นในการดำเนินการของผู้กู้ย่อมแตกต่างกันออกไปแต่ต้องอยู่ในกรอบของโครงการที่เสนอขอกู้ บางกลุ่มถนัดด้านเกษตร บางกลุ่มถนัดเลี้ยงสัตว์ บางกลุ่มถนัดค้าขาย ผู้กู้ก็จะเสนอโครงการตามประสบการณ์และความถนัดของตนเอง

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุน กองทุนหมู่บ้านสามารถที่จะปล่อยเงินกู้ให้กับผู้กู้ในปริมาณที่พอเหมาะ ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป

2. สถานที่และวัตถุดิบที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้สามารถหาซื้อได้อย่างเพียงพอในหมู่บ้านหรือบริเวณใกล้เคียง ซึ่งผู้กู้ไม่ต้องหาซื้อจากบริบทที่ไกลตัวเพราะอาจทำให้ต้นทุนของการผลิตสูงขึ้นมีการจัดหาปัจจัยนำเข้าในปริมาณที่พอดีไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1. การทำกิจการธุรกิจของผู้กู้แต่ละราย ผู้กู้แต่ละรายจะมีโครงการแผนงานและเป้าหมายการประกอบอาชีพอยู่แล้วก่อนการเสนอขอสินเชื่อเงินมีการแยกแยะรายการที่ต้องการลงทุนว่าต้องใช้เงินลงทุนเท่าไร อะไรบ้างมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนว่าปัจจัยนำเข้าตัวใดต้องกระทำการกิจกรรมอะไร และกระทำอย่างไร จึงจะสอดคล้องกันพอดีไม่ขาดไม่เกินหรือความประหยัดของปัจจัยนำเข้าในแต่ละกิจกรรมที่ปฏิบัติรวมถึงวิธีจัดสรรจัดวางตำแหน่งสิ่งของหรือปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ เพื่อเกิดความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

2. การหาตลาดที่ดี ผู้กู้แต่ละกลุ่มอาชีพมีตลาดรองรับที่ดีพอสมควร กลุ่มอาชีพพืชไร่ - สวน ก็มีทั้งตลาดรับซื้อและกลุ่มพ่อค้าคนกลางถ้าเกษตรกรรายใดมีรถยนต์ส่งผลผลิตเองรายได้ก็เต็มเม็ดเต็มหน่วย ต่างจากกลุ่มที่อาศัยพ่อค้าคนกลาง กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ก็มีตลาดนัดโค กระบือ ทุกอาชีพสามารถนำไปขายได้ตลอดเวลา

3. มีการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ภายในครอบครัวแต่ยังไม่หลากหลายเป็นบางครอบครัว

4. มีการประเมินโครงการของตนเองว่าที่ดำเนินการมานั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อนเพื่อนำไปพัฒนาในการกู้ยืมกองทุนครั้งต่อไป

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลผลิตโดยตรง คือ ผู้กู้สามารถลงทุนและมีรายได้เป็นเงินสามารถส่งคืนกองทุนได้และเลี้ยงครอบครัวได้ หรือมีรายได้เป็นเงินของจุดคือย คือ สมาชิกบางรายล้มเหลวในการลงทุนประกอบอาชีพ ส่วนมากเป็นอาชีพเกษตรประเภทพืชไร่ พืชสวน อาจจะส่งผลกระทบต่อเงินกองทุนมีปัญหาการส่งเงินช้าเป็นต้น

2. ผลกระทบโดยตรง ได้แก่ ผู้กู้ได้ขยายกิจการอย่างต่อเนื่อง ร้านค้าในชุมชนมีของขายเพิ่มมากขึ้น การเลี้ยงสัตว์เจริญเติบโตตามลำดับสามารถขายนำเงินส่งคืนกองทุนและมีเหลือพอซื้อแม่เลี้ยงใหม่ได้ พร้อมกันนี้ผู้กู้ได้ทำการกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นจากการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3. ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ ผู้ที่มีการพึ่งตนเองในการจัดหาปัจจัยนำเข้าที่มีคุณสมบัติที่ดีและปริมาณเพียงพอที่จะเข้าไปสู่การกระทำของกระบวนการไปสู่ผลผลิตโดยไม่หวังอะไรตอบแทน ใด ๆ ที่จะได้ปัจจัยนำเข้าจากบริบทภายนอกที่ห่างไกลและผู้คนที่ศักยภาพมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน ผู้ที่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ถึงแม้จะส่งคืนเงินกู้ไปแล้ว

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ ซึ่งมี 3 กลุ่มอาชีพ ดังนี้

1. อาชีพเกษตรประเภทพืชไร่ - พืชสวน
2. อาชีพเลี้ยงสัตว์
3. อาชีพค้าขาย (ร้านค้าชุมชน)

สรุปผลการประมวลได้ดังนี้

3.1 อาชีพพืชไร่ - พืชสวน

- ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินในกองทุนมีจำนวนที่เพียงพอ วัตถุดิบที่มีความเหมาะสม เช่น ปุ๋ย, น้ำ, ยาเคมี และต้องมีเทคนิควิธีในการทำงาน
- กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการดำเนินการอย่างถูกวิธีระยะเวลา คือ รู้ว่าช่วงไหนควรทำอะไร มีการหาตลาดที่ดีมีตลาดรับซื้อที่มั่นคงและให้ราคาดี การหาวัตถุดิบที่ราคาถูกแต่มีคุณภาพมีการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายเพื่อทำการประเมินผลกำไรขาดทุน
- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ พืชไร่ เช่น มันสำปะหลังผลผลิตที่ดีต้องได้น้ำหนัก 3 พัน ก.ก. ขึ้นไป / 1 ไร่ อ้อย ผลผลิตที่ดีต้องไม่ต่ำกว่า 10,000 ก.ก. / 1 ไร่ ส่วนพืชสวนประเภทมะขามเทศ ผลผลิตที่ดีโดยรวมจะต้องทำเงินได้ 100,000 บาท / 100 ต้น รวมทุน (ขึ้นอยู่กับขนาดอายุของมะขามเทศอายุในช่วง 6 – 10 ปีจะได้ผลผลิตสูง)

3.2 อาชีพเลี้ยงสัตว์ ประเภทวัว หมูป่า

- ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินในการลงทุนมีจำนวนที่เหมาะสมเพราะการเลี้ยงวัวถือเป็นกำไรที่เกิดขึ้นในวัวทุก ๆ ตัว ยังมีจำนวนมากกำไรยังมีมากเช่นเดียวกับหมูป่า
- กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการเลือกซื้อได้พันธุ์ที่ดีและราคาถูก ประมาณระยะเวลาเลี้ยงได้เหมาะสม มีตลาดรองรับในกรณีกู้เงินกองทุนหมู่บ้านควรเลือกเลี้ยงเฉพาะวัวตัวผู้เพราะเจริญเติบโตเร็วขายง่ายราคาดี

- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะวัวที่นำมาเลี้ยงในระยะเวลา 1 ปี ควรได้กำไร 4,000 บาท ขึ้นไปต่อตัว 1 ตัว

3.3 อาชีพค้าขาย ประเภทร้านค้าในชุมชน

- ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินในการลงทุนเพียงพอถึงของเครื่องอุปโภคตรงกับความต้องการของคนในชุมชน มีเทคนิควิธีในการจัดการบริหารร้านค้าการตกแต่งร้านค้าเหมาะสม
- กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการดำเนินการอย่างถูกวิธี วิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าในระดับต่าง ๆ นำเข้าสินค้าตามความต้องการ
- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ คือ มีกำไรเป็นค่าใช้จ่ายเครื่องอุปโภคในครอบครัว มีเงินทุนในการหมุนเวียนอยู่อย่างต่อเนื่องมีการขยายร้านค้าไปตามระยะเวลา

สรุปผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้ทั้ง 3 กลุ่มอาชีพ พบว่า อาชีพเลี้ยงสัตว์กับร้านค้าชุมชนเป็นอาชีพที่ดำเนินการได้ผลผลิตดี มีความเสี่ยงน้อยมาก ส่วนอาชีพเกษตรจำพวกพืชไร่ พืชสวน มีการลงทุนที่สูงและมีความเสี่ยงต่อการเป็นหนี้สูง โดยเฉพาะพืชไร่ ถ้าฝนไม่ตกหรือฝนทิ้งช่วงจะทำให้พืชไร่เสียหายทันที ผลผลิตที่ได้อาจจะคุ้มทุนหรือไม่คุ้มทุนก็เป็นได้สำหรับหมู่บ้านปางโก ขณะนี้อาชีพเกษตรพืชไร่ยังไม่สามารถสรุปผลได้

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน

บ้านปางโก หมู่ 8 ต. คอนเมือง อ. สีคิ้ว

ผู้เขียนสารนิพนธ์จะสรุปผลตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

4.1 ผลที่เกิดจากกระบวนการบริหารและการจัดการกองทุน พบว่า คณะกรรมการมีความสมัครใจในการทำงานทำให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วคล่องตัว โปร่งใสและมีความยุติธรรม ไม่มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้องทำงานด้วยความเสียสละจริง ๆ มีการเข้าสับนาอบรมดูงานอย่างต่อเนื่องทำให้มีประสบการณ์และส่งผลดีในการบริหารจัดการในปีต่อ ๆ ไป

4.2 ผลที่เกิดจาก เครือข่ายองค์กร พบว่า มีเครือข่ายองค์กรย่อยเกิดขึ้นในชุมชน มีกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ และองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน ทั้งจากภายนอกและภายในชุมชนเองเป็นการเสนอแลกเปลี่ยนความรู้กัน มีการเตรียมการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดความสมัครใจในกลุ่มผู้นำในระดับตำบล

4.3 ผลที่เกิดจากการมีกองทุน 1 ล้านบาท พบว่า สมาชิกในชุมชนมีแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนมากขึ้น ในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้จากการประชุมประชาคมหมู่บ้านไม่ต่ำกว่า 2 ครั้งต่อเดือนเกิดอาชีพใหม่ ๆ ขึ้น การดำเนินกิจการของผู้ประกอบการ

สอบและดำเนินกิจการอย่างรอบคอบระมัดระวังในชุมชนมีความสามัคคี ความซื่อสัตย์มีโอกาสหาความรู้เพิ่มมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรมีแผนงานชุมชนโดยสมาชิกร่วมกันวางแผน

4.4 โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อยู่ในระยะเตรียมการดำเนินการ โดยมี “อิฐดินซีเมนต์” เป็นผลิตภัณฑ์ในโครงการ ทางคณะกรรมการระดับตำบลกำลังดำเนินการจัดหาอุปกรณ์ทางการผลิต คาดว่าจะเริ่มดำเนินการผลิตในเร็ว ๆ นี้

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ

ประการที่ 1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1.1 การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนเป็นแหล่งเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนคณะกรรมการและสมาชิกได้รับเงินปันผลเมื่อครบกำหนดปีและมีเงินสาธารณะประโยชน์จากดอกเบี้ยที่ปล่อยกู้ เป็นการกระจายรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชน

1.2 ระบบบริหารกองทุนพบว่า มีการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง มีการประชุมประชาคมแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหาร 15 คน มีประธาน รองประธานและคณะกรรมการแบ่งแทนกในการทำงาน เช่น แผนกบัญชี แผนกติดตามเงินกู้ แผนกประชาสัมพันธ์ เป็นต้น พร้อมกันนี้ก็มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า ในหมู่บ้านมีการสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองในด้านการเรียนรู้งานบริหาร งานอาชีพ แลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มอาชีพวิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสมกับคนในหมู่บ้าน การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านโดยการคำนึงถึงทรัพยากรภายในบริบทใกล้ ๆ ตัว จัดหาปัจจัยนำเข้าที่มีคุณสมบัติและประมาณเพียงพอ ไม่หวังอะไรลม ๆ แล้ง ๆ ที่จะได้ปัจจัยนำเข้าจากบริบทภายนอกที่ห่างไกลเน้นการทำงานโดยใช้แรงงานคนในหมู่บ้านหรือกระตุ้นให้เกิดอาชีพขึ้นในหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีงานทำ มีรายได้ และสามารถส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนหมู่บ้านจะมีผลทำให้กองทุนเข้มแข็งตามลำดับ

1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่า ในชุมชนมีความคิดรับผิดชอบที่จะสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงการพึ่งตนเองและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในด้านปฏิบัติชาวบ้านมีความพยายามที่จะปฏิบัติตามแนวคิดข้างต้นแต่ยังไม่สามารถปฏิบัติเช่นนั้นได้ทุกครอบครัวเนื่องจากภาวะหนี้สินที่ติดตัวมาแต่ดั้งเดิม สะสมมานานนับ

10 ปีก็มีหนี้ ร.ก.ส. บ้าง นายทุนนอกระบบบ้าง การจะหาเงินทุนเองซัก 10,000 หรือ 20,000 เป็นเรื่องยากลำบากสำหรับคนในชนบทที่ยังต้องดิ้นรนเพื่อรับจ้างหาเลี้ยงครอบครัวอยู่เป็นประจำ

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพในการบริหารจัดการด้านกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านได้เป็นอย่างดีมีคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการทำงานอันเป็นแนวทางในการสร้างเศรษฐกิจและประชาชนมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซักถามปัญหาในการประกอบอาชีพและแนวทางแก้ไขเพื่อให้สมาชิกมีความรู้ที่หลากหลายอาจยึดเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้

ประการที่ 2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ 1.1 - 1.5 พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

1. มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน
2. มีการเลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อให้คณะกรรมการเป็นผู้ร่างกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านและเสนอไปตามขั้นตอน
3. มีการเตรียมแผนงานในการบริหารจัดการเงินกองทุนตั้งแต่ก่อนหน้าที่เงินกองทุนจะลงสู่หมู่บ้าน
4. สมาชิกในชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง
5. มีองค์กรเครือข่ายทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ
6. สมาชิกเข้าใจและปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
7. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้
8. สมาชิกมีความสามัคคีกัน
9. ทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้

2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

1. เงินกองทุนไม่เพียงพอกับสมาชิก
2. สมาชิกบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
3. สมาชิกบางรายยังไม่เข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง
4. สมาชิกบางรายไม่ใส่ใจการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง
5. สมาชิกบางรายดำเนินกิจการไม่ประสบความสำเร็จก็มี

ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

ปัจจุบันมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนทุกฝ่ายได้ร่วมคิด ร่วมทำอย่างแท้จริงมีองค์กรตั้งแต่ระดับหมู่บ้านองค์กรกลุ่มอาชีพต่าง ๆ องค์กรระดับตำบล อำเภอ จังหวัด กว้างขวางครอบคลุมทุกพื้นที่เป็นการเชื่อมประสานแต่ละองค์กรเพื่อให้เกิดแนวคิดและพลังในการพัฒนาอาศัยความร่วมมือการเสริมพลัง กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งทรัพยากรตามสะดวก ผู้เชี่ยวชาญเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสั่งสมประสบการณ์และความรู้ พร้อมกับเป็นผู้ลงมือทำการพัฒนาชุมชนของตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทำให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์มีประสิทธิภาพตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ประการที่ 4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด พบว่าตัวชี้วัดที่ใช้กำหนดความเข้มแข็งของชุมชนเป็นประเด็นที่ควรนำมาประเมินมีลักษณะดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับดีมาก
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับปานกลาง
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มอย่างน้อย 2 ครั้ง/เดือน
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ทุกครอบครัว
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกันมี

จำนวนลดลงจากสาเหตุหลายสาเหตุ เช่น ผู้เป็นเสาหลักของครอบครัวเสียชีวิตสมาชิกในครอบครัวแยกทางกันออกทำมาหากิน ผู้นำครอบครัวดื่มสุราเป็นประจำทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทครอบครัวแตกแยกเป็นต้นเป็นสาเหตุหลัก

8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนที่พบเห็นเป็นกิจลักษณะ และมีการดำเนินการอย่างแท้จริงมีอยู่ 3 กลุ่ม เป็นกลุ่มทางการเงินทั้งหมด คือ 1. กลุ่มออมทรัพย์ 2. กลุ่มกองทุนหมุนเวียน 3. กลุ่มกองทุน 1 ล้านบาท ส่วนกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มเพาะเห็ดฟาง กลุ่มสตรีแม่บ้าน พบว่าปัจจุบันไม่เป็นรูปเป็นร่างขาดการดำเนินการแล้วมีแค่เพียงนามเท่านั้น

9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนาอยู่ในระดับดีมากพอสมควรเพราะมีกลุ่มทางการเงินอยู่ถึง 3 กลุ่ม การประชุมเสวนาก็น้อยขึ้น

10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส บุคคลเหล่านี้มีจำนวนไม่มากนัก ปกติจะมีญาติ ๆ และบ้านใกล้เคียงเป็นผู้ช่วยเหลือดูแลอยู่

11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรมและยุติธรรมข้อนี้ใช้ โดยเฉพาะผู้นำทางการเงินของหมู่บ้านเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาอย่างดีแล้วโดยคะแนนของสมาชิกในชุมชนเอง

12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาและวางแผนงานโดยสมาชิกในชุมชน ข้อนี้ใช้ชุมชนมีความสามารถแก้ปัญหาได้

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

1. ประชาชนมีอยู่มีกินอย่างเพียงพอสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ความสำคัญ of คำว่า “มีอยู่มีกิน” คือ ความพอใจในหลักการดำเนินชีวิตแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง”

2. ต้องมีการรวมกลุ่มของประชาชนเป็นองค์กรของประชาชน ประชุมกัน ค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา กลุ่มที่เกิดขึ้นอาจเป็นกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มเกษตรพืชไร่ พืชสวน กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้านทอผ้า กลุ่มร้านค้า หรือกลุ่มธนาคารข้าวก็ได้

3. สมาชิกในชุมชนต้องมีความสามัคคีกัน ไม่ขัดแย้งอิจฉาริษยากันไม่แบ่งพรรคแบ่งฝ่ายแม้จะมีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านหรือสมาชิก อบต. ก็ตามควรเลือกบุคคลที่ตัวเองคิดว่าดีโดยไม่ว่ากล่าวผู้อื่นที่ไม่เลือกบุคคลที่ตัวเองเลือกเปิดใจให้กว้างกับสมาชิกคนอื่น ๆ

4. สมาชิกในชุมชนต้องมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น โดยเฉพาะผู้เป็นผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์เพื่อให้สมาชิกมีความเชื่อถือจึงจะช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ ในชุมชนประสบผลสำเร็จ

5. สมาชิกในชุมชนมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อาจหมายถึงกลุ่มองค์กรในชุมชน นำเสนอผลการดำเนินงานให้สมาชิกรับทราบการประชุมเพื่อรายงานการเงิน การประชุมกลุ่มอาชีพเป็นต้น

6. สมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะคนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นจากที่กล่าวมาทั้ง 6 ประเด็นนั้นเป็นทัศนะหลัก ๆ ที่ครอบคลุมวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นนี้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านปางโก หมู่ที่ 8 ตำบลคอนเมือง อำเภอสัตตื๋ จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบว่าในชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มจากเวทีประชาคมเพื่อแก้ปัญหาและสร้างศักยภาพของตนเองได้มากน้อยเพียงใด
3. เพื่อทราบว่า ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารกองทุนสำเร็จมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อทราบบริบทของชุมชน โดยภาพรวม
5. เพื่อทราบศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนในด้านต่าง ๆ
6. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง
7. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมายและความเข้มแข็งตามตัวชี้วัดที่กองทุนกำหนด
8. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้

2. วิธีดำเนินการ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านให้เข้าใจโดยละเอียด
2. ศึกษาบริบทของหมู่บ้านและการดำเนินงานของคณะกรรมการ
3. วิเคราะห์กองทุน โดยใช้ทฤษฎีชีพชีโมเดลและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูล
4. รวบรวมข้อมูลและประมวลสังเคราะห์ข้อมูล
5. ดำเนินการเขียนสารนิพนธ์

3. สรุปการประเมินผลแบบ CIPP Model : ผลการดำเนินการจากหน่วยระบบ A และ B และ ผลที่เกิดจากการมีกองทุนในหมู่บ้านรวมไปถึงแนวโน้มการชำระหนี้

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สรุปผลดังนี้

1.1 ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจในนโยบายและวัตถุประสงค์ของกองทุนปัจจุบัน มีสมาชิกผู้กู้ยืมเงินกองทุน 47 รายเป็นเงิน 907,000 บาทการดำเนินกิจการส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ดี ขณะนี้มีผู้ชำระเงินกู้แล้ว 14 ราย เป็นเงินประมาณ 250,000 บาท

1.2 กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการเป็นไปตามระเบียบและตามขั้นตอนในส่วนของผู้กู้ก็ได้รับคำแนะนำจากภาครัฐบ้างคณะกรรมการบ้างโดยคำนึงถึงระยะเวลาที่ให้ส่งคืนเป็นสำคัญการดำเนินการควรเป็นกิจการที่มีตลาดรองรับที่มั่นคง

1.3 ผลการประเมินผลผลิต พบว่า มีเงินออมทรัพย์ในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นสมาชิกสมัครเพิ่มขึ้นมีกิจการใหม่ ๆ เกิดขึ้นในชุมชน มีร้านค้าเพิ่มขึ้น และสมาชิกบางรายสามารถปรับใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรได้ดี

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B สรุปได้ดังนี้

2.1 ทำให้มีผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการ การบริหารเงิน การสรรหาวัตถุดิบ การทำบัญชีในครอบครัว การหาตลาดที่ดีและการประเมินโครงการของตนเองเพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นต่อไป

2.2 ผู้กู้สามารถลงทุนและมีรายได้เป็นเงินส่งคืนกองทุนได้นอกจากนี้กิจการที่ลงทุนไปยังสามารถดำเนินการได้ต่อเนื่องเป็นกระบวนการพึ่งพาตนเองได้

หมายเหตุ: การดำเนินการของผู้กู้ซึ่งมีทั้งหมด 47 รายไม่ใช่ประสบผลสำเร็จทั้งหมดทุกรายย่อมมีสมาชิกบางรายที่ดำเนินการ ไม่ประสบความสำเร็จเหมือนกันและพบว่าอยู่เฉพาะกลุ่มอาชีพเกษตรประเภทพืชไร่ - สวนเท่านั้น

3. ผลที่เกิดจากการมีกองทุนในหมู่บ้าน

3.1 ผลที่เป็นด้านบวก คือ สมาชิกในหมู่บ้านสามารถกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายในหมู่บ้าน โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ก่อให้เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเอง เป็นการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดองค์กรอาชีพ องค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ทุกภูมิภาค มีอาชีพใหม่ ๆ กลุ่มองค์กรใหม่ ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการเรียนรู้จากเวทีประชาคม เป็นต้น

3.2 ผลที่เป็นด้านลบ คือ เงินกองทุน 1 ล้านบาท มีผลทำให้สมาชิกบางรายเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากสมาชิกดำเนินการไม่ประสบความสำเร็จ และบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

ประสงค์ของกองทุน อีกประการหนึ่ง สมาชิกบางรายไม่พึงพอใจในการบริหารงานกองทุนของคณะกรรมการก่อให้เกิดความไม่สามัคคีกันมากขึ้น แต่ก็เป็นที่สมาชิกส่วนน้อยเท่านั้น

แนวโน้มการชำระหนี้

ปัจจุบันมีสมาชิกผู้กู้เงินส่งคืนกองทุนแล้ว 14 ราย เป็นเงินประมาณ 250,000 บาท โดยกำหนดส่งจริงคือ วันที่ 20 กันยายน 2545 นี้ และกำหนดระยะเวลาผ่อนผันให้อีก 30 วัน คือ ถึงวันที่ 20 ตุลาคม 2545 ถ้าเลยกำหนดนี้ต้องเสียค่าปรับร้อยละ 0.5 บาท / ต่อวัน

แนวโน้มคาดว่า สมาชิกจะส่งเงินคืนกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 47 ราย เพราะถ้าสมาชิกรายใดรายหนึ่งไม่ส่งเงินคืนกองทุน ทางคณะกรรมการก็ไม่สามารถปล่อยกู้ในรอบที่สองได้ ต้องรอนจนกว่าจะส่งครบทุกราย จึงเป็นการบีบบังคับให้สมาชิกส่งไปในตัว

4. อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านปางโก หมู่ที่ 8 ต. ดอนเมือง อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

ข้อ 1. การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านปางโกเกิดขึ้นด้วยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในชุมชนและมีแนวโน้มที่สมาชิกในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารกองทุนให้เป็นไปในทางที่ดีมากขึ้น

ข้อ 2. การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านปางโก จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการ 15 ท่าน เป็นคณะบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่บริหารงานครบทุกแผนกอย่างถูกต้อง

ข้อ 3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านปางโกมีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำ เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งกลุ่มอาชีพเดียวกันและต่างกลุ่มอาชีพแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมดยังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐหรือชุมชนภายนอกอยู่

ข้อ 4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนในหมู่บ้านปางโกมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นบ้าน กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มเลี้ยงวัว และมีแนวโน้มการตั้งกลุ่มใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

ข้อ 5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในหมู่บ้านปางโกมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะคนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาศักยภาพขึ้นเรื่อย ๆ

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 คนในชุมชนขาดโอกาสในการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนมาก่อนเป็นโอกาสดีที่จะได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนและ โอกาสนี้ก็ยังคงอยู่ตลอดไปตราบดีที่เงิน 1 ล้านบาทยังอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

2.1.2 ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนได้อาศัยประสบการณ์นั้นเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.3 การเกิดองค์กรขึ้นในชุมชนทำให้ชุมชนเข้มแข็งมีอำนาจต่อรองราคาผลผลิตมีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการดำเนินกิจการน้อย

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ภาวะฝนที่ตกไม่ดีบ้าง ทั้งช่วงบ้างทำให้ทางการเกษตรได้ผลไม่ดีอาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกผู้กู้เงินไปลงทุน ทำไร่ ทำสวน ผลผลิตที่ได้อาจไม่คุ้มกับการลงทุน

2.2.2 คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.3 เงินกองทุนหมู่บ้านอาจเป็นเงินที่ก่อให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นสำหรับสมาชิกที่ดำเนินกิจกรรมไม่ประสบความสำเร็จหรือนำเงินไปผิดวัตถุประสงค์ของโครงการต้องกู้เงินจากแหล่งเงินอื่นมาใช้หนี้กองทุนในอัตราดอกเบี้ยที่สูง

2.2.4 เงินกองทุน 1 ล้านบาทไม่เพียงพอกับสมาชิกที่มีจำนวนร้อยละกว่าคนสมาชิกที่ยังไม่ได้กู้ต้องรอถึง 2 ปี หรือ 3 ปี และสมาชิกที่กู้แล้วในปีนี้ก็ต่อรอต่อไปอีก 2-3 ปี กว่าจะได้กู้อีกครั้งเช่นเดียวกัน

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ประเภทหมูป่า แพะ และวัว และกลุ่มอาชีพค้าขายประเภทร้านค้าชุมชน มีการเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาหาความรู้เพิ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่มีความสะอาด เป็นระเบียบน่าอยู่ภาพรวมของหมู่บ้านมีสุขลักษณะที่ดี ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีอาชีพหลักทุกคน มีการพัฒนาปรับปรุงอาชีพอยู่ตลอดเวลาและมีรายได้เพิ่มขึ้น ภูมิลำเนาของตนเองอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาโดยสมาชิกในชุมชน ดำเนินชีวิตตามหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง”

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง ได้แก่ สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนหมู่บ้านทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนยังคงอยู่และเติบโตขึ้น

5.2 ผลกระทบโดยตรง ได้แก่ หลังจากที่ได้ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับกองทุนแล้วยังสามารถดำเนินการต่อได้จากการศึกษาเทคนิควิธีดำเนินการที่ผ่านมาทำให้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม ได้แก่ การมีเงินกองทุนหมู่บ้านทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์และมีแนวโน้มว่าจะเจริญขึ้นเรื่อย ๆ ตามระยะเวลา

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนควรมีการควบคุมกำกับดูแลให้สมาชิกผู้กู้เงินไปลงทุนตามวัตถุประสงค์หรือตามโครงการที่เสนอมาเพื่อให้การลงทุนจริงทำโครงการนั้นจริง ๆ จากการปล่อยกู้ครั้งแรกยังพบว่า มีสมาชิกบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์เพื่อความยั่งยืนของกองทุนและความเรียบร้อยในการบริหารจัดการจึงเสนอให้มีคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบการดำเนินโครงการของผู้กู้อย่างจริงจังและตรวจเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาที่ดำเนินโครงการ

5.2 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนพบประเด็นที่ควรเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สำหรับสมาชิกที่ประสงค์ลงทุนเลี้ยงวัวเสนอแนะให้เลือกเลี้ยงเฉพาะวัวตัวผู้ เพราะเราสามารถขายส่งเงินคืนกองทุนได้ทันกำหนดและได้ราคาค่ามีกำไรถ้าเลี้ยงวัวตัวเมียเมื่อถึงกำหนดส่งวัวเกิดท้องขึ้นมาเราจะเสียผลประโยชน์ตรงนั้นไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สำหรับสมาชิกที่ประสงค์เลี้ยงหมูป่าควรซื้อพันธุ์หมูขนาดอายุ 5 เดือนขึ้นไปมาเลี้ยงจึงจะทันกำหนดส่งคืนกองทุนและยังมีผลผลิตเป็นลูกหมูให้เราดำเนินการ

ต่อไปอีกด้วย ถ้าซื้อลูกหมูป่าขนาดเล็กมาต้องใช้เวลาอย่างน้อย 12 เดือนจึงจะให้ผลผลิตเป็นลูกหมูทำให้เสียผลประโยชน์ที่ควรจะได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ไม่ว่าจะทำอาชีพอะไรก็แล้วแต่ควรคำนึงถึงระยะเวลาที่จะต้องส่งเงินคืนกองทุนเปรียบเทียบกับระยะเวลาของการประกอบอาชีพว่าเหมาะสมหรือทันกำหนดหรือไม่เป็นสำคัญ

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติมมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนเพิ่มเติมเพื่อให้ทราบว่าปัญหาใดแก้ไขได้ง่ายปัญหาใดแก้ไขได้ยากสามารถเลือกดำเนินการได้ก่อนหลังตามลำดับเพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) เพิ่มเติมโดยเพิ่มศักยภาพของคนในชุมชนด้วยระบบข้อมูลเพราะข้อมูลจะช่วยให้คนในชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและดำเนินการพัฒนาชุมชนต่อไปได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ผู้วิจัยควรสร้างความรู้สึกและความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ที่ศึกษาเพราะมีโอกาสได้ข้อมูลที่แท้จริงได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

การพัฒนาชุมชน , กรม. 2544 ภูมิปัญญาไทยสู่สากล “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิขการพิมพ์ จำกัด

กาญจนา และทองศักดิ์ แก้วเทพ . การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการ พัฒนาชนบท . กรุงเทพฯ ฯ

รุ่งเรือง สารสินการพิมพ์ , 2530

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , สำนักงาน . 2544 ระเบียบสำนักนายก

รัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 กรุงเทพฯ ฯ บริษัท

สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , สำนักงาน . 2544

คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง .

กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว .

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , สำนักงาน . 2545 ระเบียบ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางโก . 2544 ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

ปางโก . นครราชสีมา .

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ . ธุรกิจชุมชนเส้นทางที่เป็นไปได้ . กรุงเทพฯ ฯ :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) , 2542 .

ประเวศ วะสี . เศรษฐกิจพอเพียงและประชาคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม .

กรุงเทพฯ ฯ : หมอชาวบ้าน , 2542 .

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) . การพัฒนาที่ยั่งยืน . พิมพ์ครั้งที่ 8 ,

กรุงเทพฯ ฯ : เรือนแก้ว , 2544 .

พลเดช ปิ่นประทีป . การมีส่วนร่วมแบบประชารัฐ . กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุน

หมู่บ้านแห่งชาติ , 2544

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี . สำนักงาน . 2544 . คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร

บัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ . นครราชสีมา

สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม . เศรษฐกิจพอเพียงพื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน . กรุงเทพฯ ๑ :

เพชรรุ้งการพิมพ์ , 2544 .

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี . ที่ นร . 0101 (กทบ./ว 133 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2545)

หนังสือราชการเรื่องแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม , 2544 . ชีวิตชุมชน . กรุงเทพฯ ๑ : ส่วนงานสื่อสารสาธารณะ

ผู้จัดทำ .

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม , 2544 . คู่มือเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท .

กรุงเทพฯ ๑ : ส่วนงานสื่อสารสาธารณะ ผู้จัดทำ .

สถาบันราชภัฏ , สำนักงาน . 2545 . ชุดวิชาการวิจัยชุมชน . หลักสูตรประกาศนียบัตร

บัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ .

สถาบันราชภัฏ , สำนักงาน . 2545 . ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ . หลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ .

พิมพ์ที่ : บริษัทศรีสยามพรินท์แอนด์แพค จำกัด

สถาบันราชภัฏ , สำนักงาน . 2545 . ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา . หลักสูตรประกาศนียบัตร

บัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ.พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทศน์ทองการพิมพ์